

**Informacija u vezi sa projektom Integrisani informacioni sistem socijalnog staranja (IISSS) –
“e-Socijala” sa Prijedlog sporazuma o finansiranju između Programa Ujedinjenih nacija za
razvoj (UNDP) i Vlade Crne Gore,**

rezime

Integrisani informacioni sistem socijalnog staranja (IISSS) je projekat koji je otpočeo sa realizacijom maja 2012. godine sa ciljem podrške reformi sistema socijalne zaštite i njenom sprovođenju u praksi. Krajnji cilj projekta je da siromašni i socijalno ugroženi građani imaju lakši i brži pristup materijalnim davanjima ali i kvalitetnijim uslugama socijalne i porodične zaštite, kao i da materijalna davanja budu pravednije usmjerena. Informacioni sistem socijalnog staranja (IISSS) predstavlja kapitalni projekat Vlade Crne Gore, koji se sprovodi u saradnji sa UNDP.

IISSS čini okosnicu reforme sistema socijalne i dječje zaštite sa ciljem da se siromašnima i socijalno ugroženima obezbijedi što kvalitetnija socijalna zaštita, kako u dijelu materijalnih davanja, tako i u dijelu usluga socijalne i dječje zaštite. Projekat je podržao izradu novog zakonskog okvira, unapređenje institucionalnih i kadrovskih kapaciteta, uspostavljanje informacion-komunikacione (IK) infrastrukture i samog kompleksnog Informacionog sistema, bez koga sprovođenje reforme u praksi ne bi bilo moguće optimalno sprovesti. Sistem je implementiran na 34 fizičke lokacije u Crnoj Gori i podržava interoperabilnost (automatizovanu razmjenu podataka) sa devet nacionalnih institucija (18 veb servisa). Od 2015. godine (kada je pušten u operativni rad u centrima) do sada sistem se širio i unapređivao, pa danas obuhvata ključne poslovne procese u socijalnoj i dječjoj zaštiti i boračko-invalidskoj zaštiti: materijalna davanja (19 vrsta materijalnih davanja kao i 11 davanja boračke i invalidske zaštite), postupak aktivacije radno sposobnih korisnika materijalnog obezbjeđenja, vođenje slučaja (usluge socijalne i dječje zaštite) sa postupcima, jedinstvenu elektronsku bazu za nasilje u porodici, šest ključnih javnih ustanove za smještaj korisnika, Zavod za socijalnu i dječju zaštitu, e-registre i BI modul za poslovnu analitiku (eng. Business Intelligence).

Kroz projekat su, ukratko, ostvareni sljedeći ključni rezultati: optimizacija budžetskih izdvajanja za socijalnu i dječju zaštitu kroz bolju usmjerenost materijalnih davanja; unaprijeđen pristup materijalnim davanjima i uslugama socijalne i dječje zaštite; poboljšan kvalitet i praćenje pružanja usluga socijalne i dječje zaštite; reformisan i modernizovan sektor socijalne i dječje zaštite; obezbijeđena dostupnost podataka i statistike, transparentnost, kvalitet rada, mehanizam za praćenje rada na predmetima; reforma zakonskog i insitucionalnog okvira i kontinuirana izgradnja kapaciteta.

Imajući u vidu značaj započetih reformi, potrebno je u što kraćem roku pokrenuti novi projekat „e – socijala“, kako bi se održao kontinuitet u pružanju usluga građanima i primjenu zakonskih rješenja. U predstojećem periodu je neophodno (kroz IISSS) sprovesti kako nova zakonska rješenja, tako i izmjene i dopune Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti i odgovarajućih podzakonskih akata. Pitanje kapaciteta za rad na novim neophodnim funkcionalnostima IISSS,

doradama, obukama i održivosti po izlasku UNDP iz projekta Socijalni karton je ostalo neriješeno, te se smatra neophodnim nastaviti realizaciju uz podršku UNDP, sa naglaskom na razvoju kapaciteta i osiguranju dugoročnih ugovora za održavanje IISSS, kako bi se obezbjedilo dodatno vrijeme za stabilizaciju kapaciteta i izgradnju otpornosti sistema, a radi potpunog preuzimanja i daljeg održavanja i razvoja Sistema od strane MRSS. Ministarstvo je iniciralo da se saradnja sa UNDP produži kroz realizaciju novog projekta e-Socijala, sa periodom implementacije od 14.11.2022. do 31.12.2026. godine. Kroz dugoročni ugovor (implementacija i održavanje) do 31.12.2027. godine projekat će pored izrade/unapređenja i održavanja aplikativnog softvera (dodatna interoperabilnost, e-servisi, portal, pojačana ICT bezbjednost), obezbijediti i nabavku dodatne serverske opreme na centralnoj lokaciji (Data centar), produženje licenci, redovno zamjensko snabdijevanje računarskom opremom (računari, monitori, štampači, skeneri...) za sve centre za socijalni rad i JU socijalne i dječije zaštite za smještaj. U cilju pravovremenog sprovođenja novih zakonskih rješenja i izmjena i dopuna Zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti i odgovarajućih podzakonskih akata, potrebno je pravovremeno obezbijediti resurse (vrijeme, stručnjake i finansijska sredstva) za razvoj novih funkcionalnosti Informacionog sistema socijalnog staranja i dorada, odnosno optimizacije postojećih funkcionalnosti sistema. Predstojeće obaveze i aktivnosti uključuju monitoring performansi IISSSa, podršku održavanju pune funkcionalnosti sistema, kao i primjenu zakona, zakonskih izmjena i dopuna i podzakonskih akata kroz Informacioni sistem, koji podrazumijevaju: jednokratne nadoknade za novorođeno dijete, Zakon o privremenom izdržavanju djece (Alimentacioni fond), Zakon o socijalnoj i dječijoj zaštiti i pravilnike, Zakon o povlasticama za putovanje lica sa invaliditetom, izvještavanje za prvostepeni i drugostepeni postupak, zamjenu JMB sa OIB-om, podršku lokalnim samoupravama u razmjeni podataka sa e-Socijalnim kartonom (IISSS), implementaciju jednokratne novčane pomoći (JNP) koju dodjeljuje MRSS, kao i osiguranje dodatne podrške za operativni rad i primjenu postojećih funkcionalnosti i aktivnosti, razvoj esocijalnih servisa/on-line portala i izradu e-Socijala portal, re-inženjering Informacionog sistema, unapređenje modula za Vođenje slučaja (socijalne usluge) i BI – poslovne analitike, te razvoj registra usvojenja (e-knjige usvojenja) i Servisa za e-prijavu i praćenje postupaka kod slučajeva vršnjačkog nasilja (baze za vršnjačko nasilje).

Period implementacije projekta je od 14.11.2022. do 31.12.2026. godine, a ukupan iznos sredstava 3.822.633,00 eura (ugovori o izdržavanju ističu 31.01.2027. godine).

Odbor za upravljanje projektom Socijalni karton (IISSS) na sjednici održanoj elektronskim putem 9. novembra 2022. godine je usvojio Predlog sporazuma o finansiranju između Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) i Vlade Crne Gore.

Integrirani Informacioni sistem socijalnog staranja (ISSS) je projekat koji služi kao model u smislu funkcionalnosti i integrisanosti, i kao takav je prepoznat i u EU izvještajima o napretku. U ovaj kompleksan, dugoročni projekat uloženi su značajni resursi: vrijeme, konstantna posvećenost i rad svih zaposlenih u sektoru socijalne i dječije zaštite, Ministarstva rada i socijalnog staranja, UNDP-a, i mnogih drugih državnih organa sa kojima se na automatizovan način razmjenjuju podaci. Dalji razvoj i unapređenje informacionog sistema kroz projekat "e-

Socijala” je od izuzetnog značaja za dalji nastavak reforme sistema socijalne i dječje zaštite, a sve u cilju boljeg i pravednijeg usmjerevanja materijalnih davanja i većeg zadovoljstva građana/ki uslugama socijalne i dječje zaštite.

Integrisani informacioni sistem socijalnog staranja (IISSS) – e-Socijalni karton

Periodični izvještaj o realizaciji projekta

(oktobar 2020. - oktobar 2022.)

Uvodne napomene:

Integrisani informacioni sistem socijalnog staranja (IISSS) – e-Socijalni karton je projekat koji je otpočeo sa realizacijom maja 2012. godine sa ciljem podrške reformi sistema socijalne zaštite i njenom sprovođenju u praksi.

Krajnji cilj projekta je da siromašni i socijalno ugroženi građani imaju lakši i brži pristup materijalnim davanjima ali i kvalitetnijim uslugama socijalne i porodične zaštite, kao i da materijalna davanja budu pravednije usmjerena. U tom smislu, projekat je podržao:

1. izradu novog zakonskog okvira

Reforma zakonskog i insitucionalnog okvira – podržana je izrada Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti i ključnih podzakonskih akata; uvođenje standarda, reorganizacija i proširenje mreže centara za socijalni rad, uvođenje standarda i supervizije u socijalnoj zaštiti, izrada novih opisa poslova i najvažnije reinženjering poslovnih procesa u centrima za socijalni rad.

2. institucionalne i kadrovske kapacitete sistema socijalne zaštite

Sa Radnim timovima iz redova praktičara iz sistema socijalne zaštite, odnosno krajnjim korisnicima Informacionog sistema, održano je preko 100 radionica i to samo samo u dijelu osmišljavanja (dizajna) i testiranja funkcionalnosti IISSS-a. Kontinuirao su organizovane mnogobrojne obuke za rad u IISSS-u za sve zaposlene, kao mnogobrojne prezentacije. Svi zaposleni u centrima završili su i sertifikovanu ECDL obuku za kompjutersku pismenost, ali i više stručnih obuka. Objavljen je priručnik za vođenje slučaja koji služi kao literatura za polaganje stručnog ispita, neophodnog za licenciranje stručnih radnika, kao i priručnik za superviziju. Zaposleni u javnim ustanovama za smještaj su takođe, pored obuke za kompjutersku pismenost, prošli i informatičke obuke za rad u IISSS.

3. uspostavljanje ITK infrastrukture na 34 fizičke lokacije u Crnoj Gori

Kroz projekat je obezbjeđena kompletna Informaciono-komunikaciona infrastruktura (IKT) – telekomunikacione mreže na centralnoj i udaljenim lokacijama i serverska infrastruktura, koja se redovno održava i nadograđuje. U svakoj od 34 javne ustanove u Crnoj Gori je urađen i dorađivan sistem strukturnog kabiliranja (lokalne mreže) i pravovremeno opremanje računarskom opremom. U periodu od preko dvije godine kroz projekat su bili obezbijeđeni i telekomunikacioni linkovi za sve fizičke lokacije. Svi centri za socijalni rad (CSR), JU ustanove socijalne i dječije zaštite i Zavod za socijalnu i dječiju zaštitu imaju redovno i ažurno snabdijevanje zamjenskim hardverom i podrškom na terenu - kroz obezbjeđenje dugoročnih ugovora za održavanje servera, hardvera i mreža. Za JU socijalne i dječije zaštite za smještaj obezbjeđen je i sistem video nadzora.

4. izradu Integrisanog informacionog sistema socijalnog staranja (IISSS) – tkz. e-Socijalnog kartona,

bez koga ne bi bila moguća optimalna primjena reformisanih zakonskih i organizacionih rješenja.

Sa svih relevantnih adresa prepoznato je da je kroz IISSS osigurano sprovođenje reforme u praksi. ESocijalni karton je kompleksni, sofisticirani informacioni sistem kojim je modernizovano, „kompjuterizovano“ poslovanje cjelokupnog sistema socijalne zaštite i u okviru koga se sprovede skoro svi postupci:

- Materijalna davanja: 14 vrsta materijalnih davanja i 11 vrsta davanja (prava) po osnovu boračke i invalidske zaštite. IISSS je odgovoran za oko 120,000 pojedinačnih isplata mjesečno, odnosno za raspodjelu oko 127 miliona eura budžetskih sredstava godišnje. IISSS obrađuje kompletan postupak – od podnošenja zahtjeva do utvrđivanja i priznavanja prava odnosno izdavanja pojedinačnih rješenja, obračuna, isplate, revizija (preispitivanja prava) i praćenja sa lokalnog i centralnog nivoa. Najveće postignuće projekta je kvalitet i tačnost rada centara i ustanova. Znatno je poboljšan operativni rad centara za socijalni rad i JU koji je sada u potpunosti unificiran i uvijek ažuran, a stručni radnici su rasterećeni velikog dijela administrativnog posla. Centar za socijalni rad sada funkcioniše po principu „sva dokumentacija na jednom mjestu“ – gdje su elektronski dostupni svi dokazi za ostvarivanje prava na osnovu statusa i imovinsko-prihodovnog stanja pojedinca ili porodice.

Sistem ima modul za interoperabilnost (automatsku razmjenu podataka) sa devet informacionih sistema eksternih institucija: 1. MUP (Centralni registar stanovništva i Registar motornih vozila; 2. Uprava policije (prijave nasilja u porodici), 3. Ministarstvo prosvjete (4 web-servisa), 4. Uprava za nekretnine, 5. Poreska uprava (2 servisa), 6. Veterinarska uprava, 7. Fond penzijskog i invalidskog osiguranja, 8. Fond za zdravstveno osiguranje i 9. Zavod za zapošljavanje. Omogućen je i import podataka od Ministarstva poljoprivrede za staračke naknade, a od Elektroprivrede Crne Gore (EPCG) mjesečno, ažurno se importuju iznosi subvencija za utrošenu električnu energiju. Od Monstata je preuzet Teritorijalni registar, a od Pošte Crne Gore Registar poštanskih adresa Crne Gore pa su i ovi registri integrisani u IISSS.

Građani u stanju socijalne potrebe na jednostavan i brz način ostvaruju pravo na materijalno obezbjeđenje (lični i prihodovno-imovinski podaci) i nijesu više izloženi troškovima vezanim za pribavljanje dokumentacije neophodne za ostvarivanje prava. Ilustracije radi, za materijalno

obezbjeđenje, četvoročlana porodica morala je da pribavi čak 32 dokumenata od raznih institucija, što je prije uvođenja e-Socijalnog kartona znalo da potraje i do tri mjeseca. Iste su morali ponovo da pribave i dostave ih centru svakih šest mjeseci radi revizije prava, što znači da su morali pribaviti čak i do 96 dokumenata godišnje. U postupku obrade predmeta, postavljene su mnogobrojne kontrole kojima se na minimum svodi mogućnost ljudske greške. Sistem generiše obrazce predefinisanih pojedinačnih rješenja, kojih je aktuelno 560 u upotrebi, za materijalna davanja i većinu usluga čime je dodatno postignuta uniformnost u postupanju i olakšan rad donosiocima rešenja za ostvarivanje prava.

- Kroz reformu zakonskog okvira uveden je novi institut: Vođenje slučaja. Kroz ovaj modul radi se procesuiranje oko 30 postupaka za socijalne i porodično-pravne usluge, kao što su: starateljstvo, porodični smještaj, hraniteljstvo, smještaj u javnu ustanovu socijalne i dječje zaštite (uključujući utvrđivanje prihoda, odbitaka i obračun), nasilje u porodici, uključujući i izradu Baze za nasilje u porodici (automatizovana razmjena prijava nasilja sa Upravom policije) koja je integralni dio eSocijalnog kartona, usluge savjetovanja, nadzor nad vršenjem roditeljskog prava, upućivanje, maloljetnička delikvencija, nadzor nad vršenjem roditeljskog prava, pokretanje postupaka i učešće u postupcima pred sudom, itd. Ogroman rad i trud uložen je u razvoj ovog modula IISSS jer su upravo ove usluge često od životne, sudbinske važnosti za socijalno najugroženiju djecu, odrasle i stare i iste predstavljaju suštinu socijalnog rada.

- E-registri: staratelja, hranitelja, licenciranih pružaoca usluga, licenciranih stručnih radnika, korisnika, i e-Portal preko koga drugi organi, koji na to imaju zakonsko pravo, mogu da preuzimaju podatke iz e-Socijalnog kartona.

- U nastavku Faze II urađen je kompletan podsistem, uključujući i modul za e-zdravstvenu zaštitu, za sve javne ustanove socijalne i dječje zaštite za smještaj korisnika kao što su: domovi za odrasla i stara lica (3), dom za djecu bez roditeljskog staranja, JU Centar za djecu i mlade Ljubović i JU Zavod Komanski most. Sada se kompletno poslovanje između centra i ustanova obavlja elektronski, pa tako centri sada elektronskim putem rade postupak smještaja korisnika u ove JU. Kako JU poslovanje vode kroz IISSS, centri za socijalni rad su sada u mogućnosti da prate korisnike smještene u JU. U ovoj fazi urađen je i obračun usluga smještaja koji se pokazao izuzetno kompleksnim.

- Podsistem IISSS-a za Poslovnu analitiku (eng. BI - Business Intelligence) za izvještavanje, analitiku i statistiku – generiše predefinisane baze podataka koje služe za izvještavanje, praćenje trendova i evaluaciju kontrole kvaliteta rada sektora. Ova izuzetno vrijedna analitika treba da bude osnov za definisanje daljeg unapređenje socijalne politike koja treba da bude utemeljena na stvarnim podacima generisanim iz operativnog rada sistema socijalne zaštite. Ovaj modul takođe, omogućava i praćenje učinka na poslu i opterećenosti zaposlenih, generisanje Godišnjih izvještaja o radu, praćenje vođenja upravnih postupaka i itd..

- Uvođenje ISO 27001 standardizacije Informacionog sistema.

- Uspostavljenje nacionalne SOS linije za djecu.

- E-portal za refundaciju: prodiriljskog i roditeljskog odustva, odnosno rada sa polovinom radnog vremena, itd.

Neprestalno se radi se optimizaciji i razvoju novih funkcionalnosti. Po potrebe realizacije projekta i nesmetanog funkcionisanja sistema socijalne zaštite, UNDP na godišnjem nivou sprovodi mnogobrojne postupake nabavki. Svaki ugovor sproveden je u obimu, kvalitetu i roku.

Projekat **Integrirani informacijski sistem socijalnog staranja (IISSS) – e-Socijalni karton** je počeo sa realizacijom maja 2012. godine kroz: fazu I; fazu II i nastavak faze II koja traje do oktobra 2022. godine.

Kao što je konstatovano na ranijim sjednicama Odbora za upravljanje Projektom e-Socijalni karton – IISSS, Projekat je realizovan u roku, na izuzetno kvalitetan način, u obimu značajno većem od inicijalno predviđenog projektnim dokumentom. Konstatovano je da kada je riječ o informacionim sistemima, upravo ovaj sveobuhvatni model projekta, pokazao se kao najbolji i isti treba da se replicira na sve druge planirane projekte. Sama realizacija projekta treba da služi kao primjer efikasnosti i kvaliteta rada na određenom projektu. Potvrđeno je da je ovo kapitalni, ključni, reformski projekat bez koga ne bi bila moguća optimalna primjena novih zakonskih i insitucionalnih rješenja odnosno uspješno sprovođenje strukturne refoma sistema socijalne zaštite.

Kao što je to bio slučaj i u prethodnom periodu, možemo konstatovati da je projekat u kontinuitetu opterećen zbog velikog broja zakonskih izmjena, koje su često uz kadrovskoorganizacione izmjene u MRSS, remetile dinamiku realizacije projekta. Uz navedeno, već tri godine pokreće se pitanje održivosti projekta po izlasku UNDP iz istog, odnosno pitanje kapaciteta resornog Ministarstva da na optimalan način preuzme poslove daljeg razvoja ISSS, održavanja, bezbjednosti i opsluživanja sistema socijalne zaštite.

Pregled realizacije po komponentama

Komponenta 1.: Monitoring i podrška operativnom radu Informacionog sistema

U izvještajnom periodu, i pored kadrovsko organizacionih izazova i promjena nijesu pogodovala radu na daljem razvoju IISSS-a jer je Direktorat za informatiku i analitičko-statističke poslove MRSS postao Direkcija u Ministarstva finansija i socijalnog staranja. Ipak, uz podršku UNDP, uspješno se administrirala Sistemom (IISSS), radilo na razvoju novih funkcionalnosti, pružala podrška u svakodnevnom radu zaposlenim u centrima za socijalni rad i JU, uključujući obračun i isplatu materijalnih davanja i usluga za socijalno ugrožene. Uz navedeno, ponovno formirani Direktorat za informatiku i analitičko-statističke poslove MRSS prati revizije aktivnih rješenja, rad web servisa za razmjenu podataka sa drugim institucijama, fakture, obezbjeđuje različite statističke izvještaje, indikatore, projekcije troškova za prava iz socijane zaštite, izmjene tipskih rješenja, administraciju naloga zaposlenih. Takođe, tokom pandemije i režima rada od kuće, navedene obaveze kao i sprovođenje tri seta Vladinih mjera podrške građanima urađene su pravovremeno i na kvalitetan način.

Komponenta 2.: Okvir interoperabilnosti (automatizovana razmjena podataka)

ISSS ima čak 18 web servisa, putem kojih se obavlja automatizovana razmjena podataka sa drugih devet državnih institucija, radi ostvarivanja prava u socijalnoj zaštiti. Neki od ovih servisa u svakodnevnoj su funkciji od 2015. godine, dok su ostali vremenom doradivani. Servisi rade pod nadzorom Direktorata za informatiku i analitičko-statističke poslove MRSS. Kod sporadičnih problema u radu ovaj Direktorat uz podršku softverske firme i nadležnim MJU, u hitnom postupku rješava nastale tehničke probleme. U izvještajnom periodu u ovom dijelu, dodatno je urađena automatizovana revizija (e-CRS - preminuli) za prava iz boračko-invalidske zaštite radi sprečavanja eventualnih zloupotreba prava. Urađena je i dorada servisa za dvostranu automatizovanu razmjenu podataka između ZZZCG i centara za socijalni rad, za postupak radne aktivacije radno sposobnih korisnika materijalnog obezbjeđenja, kojom je omogućeno ZZZCG da doradi svoj dio Informatičkog sistema odnosno napravi dodatni web servis za razmjenu podataka sa ISSS.

Komponenta 3.: Razvoj i implementacija ISSS

Postupajući po zaključcima *Informacije u vezi sa projektom Integrisani informacioni sistem socijalnog staranja* (ISSS), usvojenoj na sjednici Vlade Crne Gore (novembar 2020. god.), Ministarstvo rada i socijalnog staranja (MRSS) je sa Programom Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP), potpisalo aneks Sporazuma o saradnji za realizaciju projekta ISSS.

Ovim je omogućeno sprovođenje tri seta Odluka o hitnim mjerama Vlade kao podrška građanima i privredi u cilju umanjavanja negativnih efekata epidemije korona virusa, kojim je osiguran kontinuitet socijalnih prava građana i vanredni obračuni radi isplata jednokratnih novčanih pomoći. Kroz projektu podršku odrađeno je produženje prava (lična invalidnina, dodatak za njegu i pomoć, materijalno obezbjeđenje za radno nesposobne, naknada roditelju staratelju korisniku lične invalidnine i subvencije na utrošenu električnu energiju) za ukupno 17 mjeseci, tri vanredna obračuna jednokratne novčane pomoći, kao i obezbjeđenje setova podataka za realizaciju drugih mjera Vlade Crne Gore.

Nadalje, zbog čestih zakonskih izmjena u izvještajnom periodu, a koje su uslovile složene i neodložne poslove na razvoju novih, ne planiranih funkcionalnosti ISSS-a, odlagane su projektom planirane aktivnosti za čiju je realizaciju aneksom obezbijeđeno dodatno vrijeme i finansijska sredstva.

U izvještajnom periodu, kroz aneks ugovora UNDP sa konzorcijumom S&T Crna Gora i Srbija (zaduženim za razvoj ISSS) opredeljeno je 240.250 eura, uključujući dodatne dvije godine održavanja do kraja 2023.g. Kroz navedeni aneks ugovora čija je realizacija u toku, shodno zadatoj tehničkoj specifikaciji urađene su nove funkcionalnosti ISSS-a, za kojima se ukazala potreba od strane centara za socijalni rad i JU socijalne i dječije zaštite za smještaj, kao i oko 60 optimizacija i manjih dorada postojećih funkcionalnosti ISSS-a. Optimizacije se u najvećoj mjeri tiču Modula za vođenje slučaja (socijalne usluge) i BI modula (statistika, izvještavanje) koji su kroz ovaj aneks značajno unaprijeđeni.

Optimizacije su definisane od strane nadležnog Direktorata u saradnji sa zaposlenima iz centara za socijalni rad i UNDP konsultantom. Većina optimizacije je puštena u produktivni rad dok je manji dio u fazi finalnog testiranja i revidiranja (vidi: tabela 1.: pregled realizacije).

U najkraćim crtama, aneks za dalji razvoj IISSS-a se sastojao od dvije komponente:

1. Razvoj IISSS – izrada novih i dorade postojećih funkcionalnosti (optimizacija) IISSS:

Materijalna davanja:

- I Dodatak za djecu (0-6)
- II Revizije, notifikacije, dorade u dijelu tipskih rješenja i na IP (izvještaj pravnika) – aktivni vs pasivni predmeti odnosno rješenja, automatizovane mail notifikacija kod privlačenja novih dokaza; dodatni dokazi kod prava na naknadu po osnovu rođenja djeteta; dorada u dijelu: upravljanje žalbenim i sudskim postupkom – izvještavanje. Bilo je neophodno uraditi i više manjih izmjena shodno novom Zakonu o upravnom postupku (ZUP), uključujući i izmjene Uvjerenja koja izdaje centar za socijalni rad, kod subvencija na utrošenu električnu energiju za materijalna davanja, i itd.
- III **Modul za interoperabilnost** – privlačenje dokaza da nije odbijeno zaposlenje u posljednje dvije godine i automatizovano privlačenje podatka o tačnom datumu prestanka radnog odnosa odnosno isplate otpremnine (ZZZCG).

Analiza podataka od Upave za nekretnine (prijava problema o nepodudaranju podataka).

Poreska uprava – izmjena web servisa, na zahtjev PU za: porodiljsko, roditeljsko odsustvo i rad sa polovinom radnog vremena

- IV **Nove automatske revizije:** Fond PIO (ostvarivanje prava), MPNKS (prestanak prava ukoliko dijete nije redovan učenik) i kada napuni 18 god. Sa Upravom za katastar i nekretnine - prijava nekretnine korisnika MO. Revizija djece bez roditeljskog staranja koja pune u 2022. 18 god, kao i revizija djece sa invaliditetom koja pune 18 god. a nalaze se na redovnom školovanju.
- IV **Kontinuitet socijalnih prava** – kroz ISSS je rađeno produženje socijalnih prava (po službenoj dužnosti) za korisnike materijalnih davanja (14 mjeseci x prosječno preko osnovnih 1300 rješenja + subvencije) u periodima obustava rada socio-ljekarskih komisija kao I vanredni obračuni jednokratnih pomoći.
- V **Za JU socijalne i dječije zaštite za smještaj korisnika** predviđena je dorada Socijalnog djela aplikacije (ZPP obrazac – izmjena pravilnika) dok je medicinski dio aplikacije prethodno dorađen i održana obuka za BI (itvještavanje) za ustanove. Kod postupka za JU Centar Ljubović – dorada u dijelu obračuna koji ne ide na isplatu. Otpust korisnika iz JU – razlozi.

VI **Vođenje slučaja (socijalne usluge):**

- Plan staranja u okviru postupka za starateljstvo;
- Izvještaj o uslovima za ostvarivanje prava – prikupljanje dokaza;
- Izvještaj o stručnoj podršci za usluge: Porodični smještaj za odrasle. Dodati meni: rezlozi prestanka usluge porodičnog smještaja;
- Procjena vrijednosti imovine i vođenja evidencije o imovini korisnika;
- Izdavanje Uvjerenja: posjeta djeteta roditelju u zatvoru;
- e-Registar Hranitelja - statusi porodica;
- Porodično pravne usluge: Pokretanje sudskih postupaka – za 12 vrsta postupaka;
- Nova funkcionalnost: monitoring korisnika dnevnih boravaka pri JU socijalne i dječije zaštite za smještaj;
- Obračun džeparaca za korisnike JU za smještaj (više iznosa i usklađivanje);
- e-Registar staratelja – izmjene procedure; Izmjena PL (prijemnog lista);
- e-Registar Licenciranih pružaoca usluga – izmjene Pravlinika;
- Baza porodičnog nasilja – dorada: CZSR – MUP;
- Notifikacije za supervizore u CZSR;

VII **Obračun** – generisanje unificiranih isplatnih rekapitulara (po osnovu svih prava). Isplata usluge porodičnog smještaj i višestrukih plaćanja po jednom platnom nalogu.

VIII Proširenje **Modula za statistiku (BI)** - shodno novim/doradama funkcionalnostima Vođenja slučaja (Case Management)

IX **Uvođenje ISSS u dva nova Doma za stare** – Podgorica i Nikšić, uključujući obuke zaposlenih i aktivnu podršku zaposlenima tokom prvih par mjeseci rada u

IISSS.

2. Održavanje aplikativnog softvera (IISSS-a) za 2022. i 2023. godinu.

Najzahtjevniji dio posla u izvještajom periodu odnosi se na razvoj IISSS za primjenu sledećih novih (projektom nepredviđenih) prava u sistemu socijalne zaštite (2021-2022.g):

- Dodatak za djecu do šest godina uključujući reviziju dodatka za djecu po osnovu drugih prava (materijalno obezbjeđenje, dodatak za njegu i pomoć, ličnu invalidninu, djecu bez roditeljskog staranja i djecu čiji su roditelji u postupku radne aktivacije);
- Zakon o obeštećenju korisnika prava na nadoknadu po osnovu rođenja troje i više djece;
 - Dodatak za djecu do 18 godina.

Za potrebu sprovođenja ovih prava Konzorcijumu S&T dodatno je izdat annex ugovora u iznosu od 46.000 eura. Uz navedeno, UNDP je MRSS podržao u promo-informativnoj kampanji za dodatke za djecu. Nažalost, za prijavu za dodatak za djecu, građanima nije

omogućena opcija prijave putem on-line portala, iako je to tehnički bilo izvodljivo, zbog pravnih pitanja vezanih za primjenu digitalnog sertifikata građana, a za koji je između ostalog potreban i čitač kartica. UNDP je u produženom periodu u više navrata inicirao da se ovo pitanje pokuša riješiti sa nadležnim ministarstvima (MJU i MUP), ali nažalost, isto je ostalo neriješeno. UNDP je zajedno sa MRSS analizirao i opciju uvođenja postupka za socijalni bon/vaučer u IISSS-u, ali ovo nije realizovano zbog nedoumica vezanih za sam postupak kao i radi izostanka odgovora MRSS na dva ponuđena softverska rješenja.

Komponenta 4.: Izgradnja kapaciteta

Obezbeđena je i nabavka i instalacija nove serverske platforme (uključujući i licence) koja podržava značajno proširenje IISSS-a kao Sistema kao i broja korisnika prava, koji je sada trostruko veći. U više navrata nabavljena je potrebna računarska oprema (računari, skeneri, štampači, itd.), imajući u vidu da projekat u potpunosti opremom i održavanjem opslužuje sve centre za socijalni rad i JU socijalne i dječije zaštite na 34 lokacije u svim opštinama u Crnoj Gori. Direkciji za informatiku i analitičkostatističke poslove MRSS-a obezbeđena je konsultantska podrška, a za zaposlene u socijalnoj zaštiti organizovano je više obuka za rad u IISSS. Za on-line obuke za svaki centar za socijalni rad i veće područne jedinice centara, iz projektnih sredstava, nabavljeni su lap topovi. Isti su nabavljeni i za resorni Direktorat za potrebe rada od kuće tokom Kovid pandemije. Po izlasku UNDP iz projekta, aneksom su za MRSS obezbeđene i dodatne dvije godine održavanja: 1. aplikativnog softvera (Informacionog sistema) i 2. računarske opreme, servera i mreža i to zaključno sa 31.12.2023.god.

U izvještajnom periodu organizovane su mnogobrojne radionice sa radnim timovima (sastavljeni od ključnih korisnika IISSS-a), za vođenje slučaja; za formulacije statističkih izvještavanja koji treba da se generišu iz postupaka koji se rade kroz IISSS; i za materijalna davanja. Radni timovi čiji članovi nemaju finansijske kompezacije za ovaj dodatni rad, neizmerno su zaslužni za operativni rad na projektu. Za svaki novi postupak i veće dorade IISSS, urađena su i korisnička uputstva za zaposlene i organizovane obuke zaposlenih iz centara, koje su u ovom periodu uglavnom bile on-line.

Finansijski pregled

Pregled potrošnje sredstava na projektu na 31.8.2022.god. - Nastavak faze II

UNDP kategorije troškova	Budžetirano	Potrosnja	Ugovoreno	Bilans (Bd-P-U)
Konsultantske usluge (lokalni i međunarodni konsultanti)	117,100	76,464	7,595	33,041
Ugovorne usluge (kompanije)	1,382,585	1,153,027	277,910	(48,352)
Menadžment projekta, vezani troškovi	178,555	160,022	18,533	-
Ukupno:	1,678,240	1,389,513	304,038	-15,311

U tabeli je dat pregled potrošnje budžeta projekta na dan 31.8.2022.god., po troškovnim, kumulativnim kategorijama UNDP finansijskog izvještavanja. Kategorija *Konsultantske usluge* odnosi se na ugovorne usluge lokalnih i međunarodnih konsultanata angažovanih na projektu. Kategorija *Ugovorne usluge* (kompanije) odnosi se na ugovorne obaveze sa kompanijama

(S&T, 2BI, razni dobavljači računarske opreme, itd.). Komponenta *Menadžment projekta* odnosi se na vezane troškove upravljanja projektom, odnosno na troškove radnog angažovanja projektnog tima, kancelarijske, putne troškove, komunikacijske troškove, i sl., kao i na 3% nadoknade za UNDP operativno-administrativne troškove, shodno Sporazumu o zajedničkom finansiranju između Programa Ujedinjenih nacija za razvoj i Vlade Crne Gore, od 10.03.2017.god.

Zaključak

U proteklih 18 mjeseci, kroz uvođenje novih zakonskih rešenja, broj korisnika prava socijalne dječije zaštite je trostruko uvećan, dok su izdvajanja iz budžeta za materijalna davanja skoro dvostruko veća. S druge strane, kapaciteti sistema socijalne zaštite, koji su i ranije bili limitirani ostali su isti, pri čemu je indikativno da isti najposvećeniji i najstručniji izvršioци odrađuju kritični obim posla. Zahvaljujući velikoj posvećenosti zaposlenih, preventivno u centrima za socijalni rad kao i zaposlenima Direktorata za informatiku i analitičko statističke poslove, ogroman i vremenski ograničen rad na primjeni novih prava i unosa skoro 150.000 novih korisnika prava (i članova njihovih porodica) odrađen je pravovremeno i na kvalitetan način, uprkos brojnim organizacionim izazovima.

Aktuelni sajber napadi na IT infrastrukturu državnih organa nijesu ugrozili ISSS (Linux operativni sistem), a shodno inicijalnoj analizi 111 računara na terenu koju je sproveo ZBI, ni personalni računari u centrima nisu pogođeni. Međutim, po instrukciji MJU, iz preventivnih razloga, ISSS i računari u centrima su već preko dvije sedmice isključeni sa mreže, pa centre u narednom periodu očekuje da odrade ogroman broj zaostalih predmeta, uključujući i prijem zahtjeva za dječije dodatke. Ostaje problem što su dvije firme angažovane za održavanje ISSS, onemogućene da pristupaju ISSS i njegovoj sistemskoj platformi, pa nijesu u mogućnosti da rade na daljem razvoju odnosno održavanju ISSS.

Kao što je navedeno u izvještaju, pored aktuelnog ugovora za razvoj IISSS-a, koji je u finalnoj fazi realizacije, projekat je bio opterećen sprovođenjem neodložnih zakonskih izmjena (dječiji dodaci, nadoknada za žene sa troje i više djece i itd.) koje nijesu bile planirane projektom. Sprovedeno je više nabavki računarske opreme i dorada mreža na lokalu za potrebe MRSS odnosno centara za socijalni rad i javnih ustanova za smještaj korisnika. Kako je i bilo predviđeno aneksom sporazuma, za MRSS-u obezbijeđeni su i ugovori za održavanje sofvera i hardvera koji ističu 31.12.2023.god.

S druge strane, napominjemo da ugovori za održavanje Sistema, hardvera, servera i mreža, ne obezbjeđuju dalji razvoj IISSS niti mogu kompezovati nedostajuće kadrovske kapacitete pogotovo sa aspekta primjene aktuelnih i predstojećih zakonskih izmjena. Kao i u prethodnom izvještaju, konstatujemo da UNDP ne može preuzeti upravljačke poslove koji su u ingerenciji MRSS, kao ni odgovornost za održivost IISSS. UNDP u saradnji sa MRSS razmatra mogućnosti i traži optimalan način da IISSS-a bude održiv. Osnovni preduslov je da MRSS obezbijedi kvalitetna kadrovska rješenja pošto se Informacioni sistemi moraju neprekidno održavati i razvijati.

Kako bi svi značajni resursi (vrijeme, ljudski resursi i finansijska sredstva) uloženi u projekat rezultirali dugoročnim povratom investicije, nesmetanim operativnim radom sistema socijalne i dječije zaštite, a kako bi građani u stanju socijalne potrebe dobili odgovarajuću pomoć u vidu materijalnih davanja i socijalnih usluga, ali i kako bi se omogućilo dalje sprovođenje reforme i održivosti IISSS-a, imperativ je da se obezbijede resursi za dalje ulaganje u i održavanje IISSS. U tom smislu, obizrom na nedostajuće kapacitete MRSS, nepohodno je da se ugovor sa UNDP produži/donesu novi na predloženi način (dat u nastavku dokumenta), kako bi po isteku Sporazuma o saradnji sa UNDP, MRSS nastavilo da samostalno dalje razvija i administrira ISSS.

U prilogu ovog izvještaja dajemo pregled realizacije Plana realizacije aktivnosti (tabela 1.) i koncept predloga projekta e-Socijala za period oktobar 2022.-2027. godine uz prateći tabelarni pregled sredstava neophodnih za realizaciju u predstjećem periodu od naredne četiri godine projektne podrške MRSS-u (tabela 2.).

Predlog je pripremljen na osnovu intezivnih konsultacija MRSS i UNDP i isti bi u vidu razrađenog projektnog dokumenta bio sastavni dio novog Sporazuma sa UNDP, pri čemu bi cjelokupan iznos eventualno neutrošenih sredstva, bio blagovremeno vraćen na račun MRSS. Kako MRSS nema kapacitete da samostalno nastavi sa reliazacijom, predlaže se da Odbor za upravljanje projektom (OUP) donese zaključak/e kojim će se obezbijediti dodatni resursi kroz produžetak Projekta a koji će biti predmet novog Sporazuma sa UNDP.

Informacija o predlogu projekta »e-

**Socijala« za period: oktobar 2022. –
2027.**

Ministarstvo rada i socijalnog staranja konstatovalo je da je u prethodnom periodu veliki broj zakonskih izmjena uspješno sproveden kroz IISSS. Međutim, u predstojećem periodu takođe je neophodno (kroz IISSS) sprovesti kako nova zakonska rešenja tako i izmjene i dopune Zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti i odgovarajuća podzakonska akta. Imajući u vidu da je Ministarstvo rada i socijalnog staranja u prethodne dvije godine prošlo kroz organizacione promjene tokom kojih je između ostalog iz sistematizacije bio izostavljen Direktor za informatiku i analitičko-statističko poslove, rad na održivosti projekta i podizanju kapaciteta je u značajnoj mjeri izostao, a fokus aktivnosti bio isključivo da se kroz IISSS sprovedu neodložne mjere Vlade za vrijeme pandemije korona virusa i primjeni više zahtjevnih zakonskih izmjena. Pitanje kapaciteta za rad na novim neophodnim funkcionalnostima IISSS, doradama, obukama i održivosti po izlasku UNDP iz projekta je neriješeno, pa je u ovom trenutku neophodno nastaviti realizaciju uz podršku UNDP, sa naglaskom na razvoju kapaciteta i obezbjeđenju dugoročnih ugovora za održavanje IISSS.

Iz navedenih razloga, Ministarstvo je iniciralo da se projekat sa UNDP produži. Kroz produžetak projekta treba da se omogući realizacija sledećih ključnih komponenti, a koje su u tabeli 2 date u vidu aktivnosti sa okvirnim finansijskim iskazom:

I KOMPONENTA - RAZVOJ IISSS-a:

Da bi se pravovremeno sproveli nova/revidirana Zakonska rešenja, potrebno je pravovremeno obezbijediti resurse (vrijeme, stručnjake i finansijska sredstva) za razvoj novih funkcionalnosti IISSS i dorada odnosno optimizacije postojećih funkcionalnosti IISSS. Predstojeće obaveze uključuju primjenu sledećih zakonskih izmjena kroz IISSS: jednokratna nadoknada za novorođeno dijete; primjenu Zakona o privremenom izdržavanju djece (Alimentacioni fond); Izmjene i dopune Zakona o

socijalnoj i dječijoj zaštiti; Zakon o povlasticama za putovanje lica sa invaliditetom; Upravno izvještavanje (prvostepeni i drugostepeni postupak); Uvođenje inkluzivnog dodatka (novo pravo);

Zamjena JMB sa OIB-om; Podrška lokalnim samoupravama u razmjeni podataka sa eSocijalnim kartonom (IISSS); Dorada modula za BI (poslovnu analitiku); Izrada E-Socijala portala (transparentnost socijalnih davanja); Jednokratna novčana pomoć MRSS.

Takođe je predviđeno da se završe u međuvremenu započete nove aktivnosti (aktivnost br. 31. i 24.) koje nijesu bile predviđene aktuelnim projektnim dokumentom. Razvoj e-socijalnih servisa/on line portala za prijavu građana za određena materijalna davanja.

Nakon 10 godina operativnog rada potrebno je uraditi re-inženering kompletnog IISSS.

II KOMPONENTA - IZGRADNJA KAPACITETA

- Potrebno je da Direktorat za informatiku i statističko-analitičke poslove MRSS-a angažuje dodatne kompetentne izvršioce i da se kroz projekat obezbijedi dodatna konsultantska pomoć, kontinuirane obuke i prenos znanja kako za postojeće, tako i za novozaposlene. Dodatna pažnja treba da se posveti ICT bezbjednosti.
- Da se obezbijede dodatne informatičke obuke zaposlenih u socijalnoj zaštiti, pogotovo u dijelu modula za poslovnu analitiku (BI – Business Intelligence) zaposlenih u centrima za socijalni rad i JU socijalne zaštite za smještaj, a radi kvalitetnog praćenja, planiranja.
- Da se uradi evaluacija projekta ISSS.

III KOMPONENTA - NABAVKA RAČUNARSKE OPREME

- Da se obezbijede sredstva za: dogradnju ili/i zamjenu postojećih servera (zavisno od nalaza analize serverske opreme) kao i za nabavku zamjenskog hardvera (računari, skeneri, štampači i sl.) za cjelokupan sektor socijalne zaštite, izuzev MRSS. Računarska oprema za centre za socijalni rad inicijalno je nabavljena još 2014. godine (ISSS pušten u operativni rad 1.1.2015.god.) pa je istu, i pored redovnog održavanja, potrebno u značajnoj mjeri zamjeniti.

IV KOMPONENTA - ODRŽAVANJE

- Radi dugoročnije održivosti projekta potrebno je da se obezbijede/ugovore dodatnih sedam godina (do 31.12.2030. god.) ugovora za održavanje za: 1. IISSS

(aplikativni softver) kao i 2. hardvera, servera i mreža za 34 udaljene lokacije (Centri za socijalni rad i JU za smještaj) i na centralnoj lokaciji u Data centru državnih organa.

Tabela 2. Pregled komponenti sa iskazom budžetskih sredstava za realizaciju za period: oktobar 2022.- 2026.god. Budžet podrazumjeva četiri projektne godine (zaključno sa 31.12.2026.) kao i obezbjeđenje održavanja (aplikativni softver i hardver) do 31.12.2027.god. – odnosno godinu duže od projektne intervencije. *Napomena:* Održavanje IISSS pokriveno je aktuelnim ugovorima do 31.12.2023.god.

BUDŽET:		Iznos euro):
Opis komponente:		
I	RAZVOJ IISSS-a	
1.1.	Sredstva za razvoj novih funkcionalnosti IISSS radi primjene novih zakona odnosno, uredbi i izmjena i dopuna zakona: <ul style="list-style-type: none"> i. jednokratna nadoknada za novorođeno dijete ii. Zakon o privremenom izdržavanju djece (Alimentacioni fond) iii. Izmjene i dopune Zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti iv. Zakon o povlasticama za putovanje lica sa invaliditetom v. Upravno izvještavanje (prvostepeni i drugostepeni postupak) vi. Uvođenje inkluzivnog dodatka (novo pravo) vii. Zamjena JMB sa OIB-om viii. Podrška lokalnim samoupravama u razmjeni podataka sa e-Socijalnim kartonom (IISSS) ix. Dorada modula za BI (poslovnu analitiku) x. Izrada E-Socijala portala (transparentnost socijalnih davanja) xi. Jednokratna novčana pomoć Ministarstva <p><small>NAPOMENA: Navedeni iznos je paušalno procijenjen, obzirom da, izuzev zakona koji se odnosi na Alimentacioni fond, zakonska rješenja trenutno nijesu definisana a time ni analizirana odnosno nije pripremljena tehnička specifikacija za primjenu istih.</small></p>	650,000.00
1.2.	Razvoj e-socijalnih servisa/on line portala za prijavu građana za određena materijalna davanja	40,000.00
1.3.	Re-inženjering IISSS u 2025.godini (nakon 10 god. od puštanja u operativni rad)	870,000.00
	ukupno za komponentu 1	1,560,000.00
II	IZGRADNJA KAPACITETA	

2.1.	Obuke zaposlenih, izgradnja kapaciteta	50,000.00
2.2.	Konsultantske usluge, uključujući aktivnosti primo-predaje sistema i održivosti	90,000.00
2.3.	Evaluacija cjelokupnog projekta	10,000.00
2.4.	Promo-informativne aktivnosti	80,000.00
	ukupno za komponentu 2	230,000.00
III	NABAVKA RAČUNARSKE OPREME	
3.1.	Nabavka zamjenske računarske opreme za JU socijalne i dječije zaštite (centri za socijalni rad i JU za smještaj)	900,000.00
	ukupno za komponentu 3	900,000.00
IV	ODRŽAVANJE	
4.1.	Dodatnih 4 godine održavanja aplikativnog rješenja (ISSS), za period: 1.1.2024.-31.12.2027.	520,000.00
4.2.	Dodatnih 4 godine održavanja računara, servera i mreža, za period: 1.1.2024.-31.12.2027.	200,000.00
	ukupno za komponentu 4	720,000.00
V	TROŠKOVI UPRAVLJANJA PROJEKTOM	
5.1.	Troškovi upravljanja projektom, uključujući troškove vezane za postupke nabavki, komunikacije i dr.	412,630.00
	ukupno za komponentu 5	412,630.00
	UKUPNO:	3,822,630.00

Septembar 2022.

Projektni dokument

Naziv projekta: e-Socijala

Br. projekta:

Implementacioni partner: UNDP

Period implementacije: novembar 14, 2022. - decembar 31, 2026.god.¹

Sažet opis

Projekat e-Socijala omogućit će podršku reformi sistema socijalne zaštite i sprovođenju iste u praksi, kako bi se na najbolji način sistemski odgovorilo na potrebe socijalno i zdravstveno ugroženih porodica i pojedinaca. Aktuelne i predstojeće zakonske izmjene treba da budu zasnovane na kvalitetnim analizama, radi svrsishodnosti socijalnih davanja i usluga. Kako bi nova zakonska rešenja i izmjene i dopune Zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti i odgovarajuća podzakonska akta bila dosljedno i primijenjena, dalje se digitalizovala prava i postupci iz oblasti socijalne zaštite, neophodno je izvršiti nadogradnju Integrisanog informacionog sistema socijalnog staranja - IISSS, uvesti nove funkcionalnosti sistema i re-inženjering IISSS-a, obezbjediti intenzivnu podršku zaposlenima i monitoring sistema.

Kroz dugoročni ugovor (implementacija+održavanje) do 31.12.2027. godine projekat će pored izrade/unapređenja i održavanja aplikativnog softvera (dodatna interoperabilnost, e-servisi, portal, pojačana ICT bezbjednost), obezbijediti i nabavku dodatne serverske opreme na centralnoj lokaciji (Data centar), produženje licenci, redovno zamjensko snabdijevanje računarskom opremom (računari, monitori, štampači, skeneri...), za sve centre za socijalni rad i JU socijalne i dječije zaštite za smještaj (~550 radnih stanica).

Period implementacije: novembar 2022. – decembar 2026.

(Napomena: ugovori o održavanju ističu 31.1.2027.)

Sektor: Socijalna i dječija zaštita

Ref br.: _____

Početak projekta: 14.11.2022.god.

Kraj projekta: 31.12.2026.god.

Sastanak UNDP komisije:

Način upravljanja projektom: Direktna implementacija

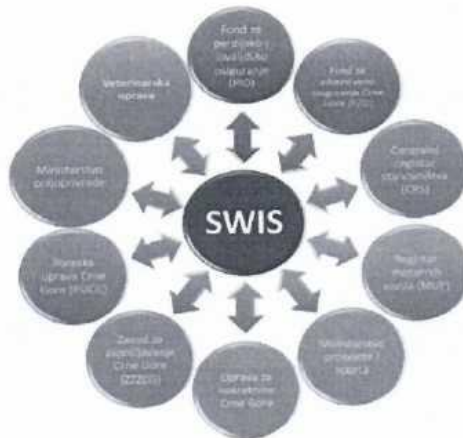
Ukupan iznos sredstva: 3.822,633 eura

Potredno opredjeliti, ukupno:

- Vlada Crne Gore: 3,822,633

¹ Ugovori o održavanju za MRSS biće ugovoreni do 31.12.2027., odnosno godinu dana duže od samog trajanja projektnih aktivnosti.

Grafički prikaz br.1.

2. **Vođenje slučaja – usluge socijalne i dječje zaštite** sa preko 40 postupaka (starateljstvo, porodični smještaj – hraniteljstvo, smještaj u JU socijalne i dječje zaštite, nasilje u porodici, savjetovanje, nadzor nad vršenjem roditeljskog prava, vršnjačko nasilje, itd.). U informacionom sistemu rade se kompletni poslovni procesi: prijem, otvaranje slučaja, procjena, planiranje, realizacija plana, monitoring (liste praćenja), evaluacija i ponovni pregled, pokretanje postupaka u okviru vođenja slučaja, zatvaranje slučaja.
3. U sklopu Informacionog sistema socijalnog staranja (ISSS) uspostavljena je i **Jedinstvena elektronska baza za nasilje u porodici**, koja uvezuje Ministarstvo rada i socijalnog staranja (centre za socijalni rad) i Ministarstvo unutrašnjih poslova, odnosno Upravu policije. Sada se prijave porodičnog nasilja od strane centara za socijalni rad i obavještenja od Uprave policije razmjenjuju na unificiran i automatizovan način, čime je obezbijeđen jedinstveni, standardizovani način evidentiranja slučajeva nasilja u porodici, poboljšani koordinirani rad institucija i postignuta ažurnost u postupanju kod zaštite žrtava.
4. **Javne ustanove za smještaj korisnika** - u okviru Faze II (počela u 2016. godini) razvijen je pod-informacioni sistem JU socijalne i dječje zaštite za smještaj korisnika: Dom starih „Grabovac“ Risan, Dom starih „Bijelo Polje“, Dječiji dom „Mladost“, JU „Komanski most“, Centar za djecu i mlade „Ljubovic“ i JU Dom starih „Pljevlja“. Kroz ovaj podsistem JU su povezane sa centrima a kroz isti se rade svi poslovni procesi, koji uključuju kompletan djelokrug rada socijalne, medicinske i pravne službe, apoteku, blagajnu, portirnicu, upravljanje smještajnim kapacitetima ustanove, statistiku, itd.
5. **E-registri:** Registar korisnika prava, Registar staratelja, Registar pružalaca usluga Porodičnog smještaja – hraniteljstva i Porodičnog smještaja (PSH/PS), Registar licenciranih pružalaca usluga (dnevni boravci, skloništa, SOS telefoni, ustanove, itd.) i Registar licenciranih stručnih radnika u socijalnoj zaštiti (za koji je nadležan Zavod za socijalnu i dječju zaštitu), kao i dva portala – Portal za materijalna davanja i Portal za poslodavce za podnošenje i procesuiranje zahtjeva za refundacije naknade zarade i naknada zarade za porodiljsko, odnosno roditeljsko odsustvo koji uskoro treba da se stavi u funkciju. Sistem ima i funkcionalnost preuzimanja podataka (importa) za staračke naknade od Ministarstva poljoprivrede, subvencija za utrošenu električnu energiju (EPCG) kao i integrisane registre: Teritorijalni registar naselja (MONSTAT) i Poštanskih adresa (Pošta Crne Gore).

6. **BI modul za poslovnu analitiku (eng. Business Intelligence)** ISSS-a služi za statistiku, izvještavanje i analize podataka generisanih iz ISSS-a i kao alat za kreiranje socijalne politike zasnovane na pouzdanim podacima. Isti se koristi u svakodnevnom radu za mnogobrojne odgovore na zahtjeve za dostavljanje podataka, praćenje indikatora socijalnih trendova, za izradu unificiranih godišnjih izvještaja o radu centara za socijalni rad i JU za smještaj korisnika, i itd. Međutim, prevashodno služi i za praćenje pravovremenosti i provjere kvaliteta postupanja u predmetima u centrima, ali učinka u radu stručnih radnika.

Krajnji cilj ovog kapitalnog projekta je strukturna reforma sistema socijalne i dječje zaštite radi dobrobiti siromašnih i socijalno ugroženih. Ukratko, kroz projekat su ostvareni sljedeći ključni rezultati:

- Ostvarena je optimizacija budžetskih izdvajanja za socijalnu zaštitu kroz bolju usmjerenost materijalnih davanja odnosno postignuto je da materijalno obezbjeđenje i pripadajuća prava primaju samo oni koji ispunjavaju zakonske uslove (smanjenje greške uključenosti). Kroz ISSS država ima detaljan uvid u prihodovno-imovinsko stanje i dosije pojedinaca i porodice koji primaju novčana davanja. Ukidanjem materijalnih davanja onima koji su ih ostvarivali bez valjanog zakonskog osnova, ostvarena je ušteda sredstva za one koji su u stanju socijalne potrebe a nisu pokriveni mrežom socijalne zaštite.
- Unaprijeđen je pristup materijalnim davanjima i uslugama socijalne i dječje zaštite, kroz uspostavljanje automatizovanog pribavljanja dokaza za ostvarivanje prava, od drugih devet državnih institucija.
- Poboľšan je kvalitet i praćenje pružanja usluga socijalne i dječje zaštite, kroz uvođenje vođenja slučaja i cjelokupno upravljanje predmetima na unificiran način u svim centrima.
- Sektor socijalne zaštite je reformisan, modernizovan, dok sa druge strane korisnici lakše i bez indirektnih troškova, vezanih za pribavljanje dokaza, ostvaruju prava.
- Obezbijeđena je dostupnost podataka i statistike, transparentnost, kvalitet rada, mehanizam za praćenje rada na predmetima. Iz BI modula ISSS-a urađena je studija Materijalnih davanja za prioritete izmjene Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti <https://www.undp.org/cnr/montenegro/publications/studija-materijalnih-davanja-za-prioritetne-izmjene-zakona-o-socijalnoj-i-djecjoj-zastiti>
- Na opitmalan, pravovremen način sprovedena su četiri seta Vladinih Kovid mjera za pomoć ugroženim građanima (vanredne isplate jednokratnih pomoći, informatičko produženje isplata pojedinih prava za korisnike čija su prava bila predmet preispitivanja a u situaciji obustave rada Socijalnoljekarskih komisija za 17 mjeseci i itd.)

Kroz ISSS projekat je sproveden široki opseg projektnih aktivnosti mimo same izgradnje i održavanja Informacionog sistema, koje rezimiramo u okviru tri komponente:

1. **Reforma zakonskog i insitucionalnog okvira** – podržana je izrada novog Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti i ključnih podzakonskih akata; uvođenje standarda, reorganizacija i proširenje mreže centara za socijalni rad, izrada novih opisa poslova, sistematizacija i najvažnije re-inženjering procedura/poslovnih procesa u centrima za socijalni rad, postignuto je unificirano postupanje centara.
2. **Kontinuirana izgradnja kapaciteta** – uz Radne timove iz redova stručnih radnika i Ministarstva, za praktičare iz sistema socijalne zaštite, održano je preko 150 radnih sastanaka, radionica, prezentacija, praktičnih i stručnih obuka. Objavljen je priručnik za superviziju kao i priručnik za Vođenje slučaja koji služi kao literatura za polaganje stručnog ispita, neophodnog za licenciranje stručnih radnika. Kroz projekat je obezbjeđena IKT infrastruktura – telekomunikacione mreža, serverska infrastruktura, sistem video nadzora u JU, opremanje cijelog sistema socijalne zaštite (34 lokacije) računarskom opremom uz obezbjeđenja dugoročnih ugovora za održavanje aplikativnog softvera, servera, hardvera i mreža.
3. **Izgradnja ISSS-a uz kontinuirani razvoj** novih funkcionalnosti sistema, optimizacija i održavanje ISSS-a.

Po mišljenju stručnjaka, projekat ISSS služi kao model u smislu funkcionalnosti i integrisanosti. Takođe, može da služi i kao primjer za dobro osmišljene i efikasno sprovedene strukturne reforme sistema, kao i za pružanje

Isplate prava iz socijalne i dječije zaštite su prioritarna i redovna. Ukupna izdvajanja iz budžeta za socijalnu i dječiju zaštitu u periodu od 2000. do 2015. godine, u nominalnom iznosu bila su na stabilnom nivou sa zanemarljivim povećanjem³ izdvajanja iz bužeta. Uvođenjem Informacionog sistema socijalnog staranja (ISSS) 2015.god. kojim je urađena revizija svih pojedinačnih rješenja za materijalna davanja, broj korisnika materijalnog obezbjeđenja smanjen je za 35% odnosno u nominalnom iznosu za oko 2,5 miliona eura godišnje zbog neispunjavanja zakonskih uslova na to pravo. U proteklom periodu svjedočimo da se u više navrata pribjegavalo uvođenju novih prava na materijalna davanja kojima nije prethodila analiza opravdanosti niti čak procjena finansijskog uticaja na budžet. Tako je npr., 2016.g. uvođenjem prava na naknadu roditelju staratelju (~1500 korisnika) i naknada za majke sa troje i više djece (22.140) korisnica budžetsko izdvajanje za materijalna davanja duplirano sa ~65 miliona u 2015.g. na 127 miliona eura u 2016.g., dok je broj korisnika prava na dodatak na njegu i pomoć udvostručen od 2016. do 2018.g. U periodu 2021-2022.g., uvođenjem univerzalnog dječijeg dodatka za svu djecu starosti do 6 godina (mimo postojećih kategorija dodatka za djecu iz socijalnu ugroženih kategorija), prava na obeštećenje bivših korisnica nadoknada sa troje i više djece i dodatka za djecu do 18 godina (bez obzira na imovinsko prihodovni status), kao djelimično i redovnim usklađivanjem (1.7.2022.g.) za većinu materijalnih davanja, ukupna izdvajanja za materijalna davanja povećana su sa ~80 na ~160 miliona eura godišnje, dok je broj korisnika prava, a time i isplata, oko tri puta uvećan. Nema evidentnih dokaza da je ovim značajnim uvećanjem izdvajanja smanjeno siromaštvo, odnosno postignut cilj socijalne zaštite, shodno cilju Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti, da prvenstveno štiti one u stanju socijalne potrebe odnosno one kojima je pomoć najpotrebnija.

Informacioni sistem socijalnog staranja (ISSS - Socijalni karton)

ISSS je kapitalni projekat Vlade Crne Gore i sprovodi se u saradnji sa UNDP. Isti predstavlja okosnicu reforme sistema socijalne i dječije zaštite sa ciljem da se siromašnima i socijalno ugroženima obezbijedi što kvalitetnija socijalna zaštita, kako u dijelu materijalnih davanja, tako i u dijelu usluga socijalne i dječije zaštite. Projekat je podržao izradu novog zakonskog okvira, unapređenje institucionalnih i kadrovskih kapaciteta, uspostavljanje informaciono-komunikacione (IK) infrastrukture i samog kompleksnog Informacionog sistema, bez koga sprovođenje reforme u praksi ne bi bilo moguće optimalno sprovesti. Sistem je implementiran na 34 fizičke lokacije u Crnoj Gori. Sistem podržava interoperabilnost (automatizovanu razmjenu podataka) sa devet nacionalnih institucija (18 veb servisa): Fond penzijskog i invalidskog osiguranja, Fond za zdravstveno osiguranje, Zavod za zapošljavanje, Uprava za nekretnine, Poreska uprava, Ministarstvo unutrašnjih poslova (centralni registar stanovništva i registar motornih vozila), Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo poljoprivrede i Veterinarska uprava (grafički prikaz 1.).

Socijalni e-karton je kompleksni informacioni sistem u okviru kog se sprovode skoro svi postupci u socijalnoj i dječjoj zaštiti. ISSS je rađen fazno i on sada (avgust 2022.) obuhvata sledeće:

1. Materijalna davanja: 19 vrsta materijalnih davanja kao i 11 davanja boračke i invalidske zaštite. ISSS (Sistem) je odgovoran za oko 120.000 pojedinačnih isplata mjesečno, odnosno za oko 127 miliona eura godišnje. Sistem obrađuje kompletan postupak – od podnošenja zahtjeva do utvrđivanja i priznavanja prava odnosno izdavanja pojedinačnih rješenja, obračuna, isplate, revizija i praćenja. Centar za socijalni rad sada funkcioniše po principu „sve na jednom mjestu“ (grafički prikaz br.1.). Tu su automatski dostupni dokazi za ostvarivanje prava, na osnovu imovinsko-prihodovnog stanja pojedinca ili porodice i drugih dokaza, pa se pravo na materijalno obezbjeđenje može ostvariti istog dana kada je zahtjev podnjet odnosno po urađenom Nalazu i mišljenju. Ilustracije radi, četvoročlana porodica morala je da pribavi čak 36 dokumenata od raznih institucija da bi ostvarila pravo na materijalno obezbjeđenje prije uvođenja ISSS in 2015. Iste su morali ponovo da pribave i dostave centru cjelokupni set dokumenata svakih šest mjeseci radi revizije. Ovo više nije slučaj jer se dokumentacija sada automatski ažurira, automatskom razmjenom podataka kroz ISSS, pa su samim tim i predmeti ažurni, što ranje nije bio slučaj.

U ISSS je implementiran i 'Postupak aktivacije radno sposobnih korisnika materijalnog obezbjeđenja', koji podrazumljeva dvosmjernu komunikaciju centara za socijalni rad i Zavoda za zapošljavanje (Biroa rada) na pokretanju i praćenju postupaka radne aktivacije.

³ Materijalno obezbjeđenje sa 0,43% na 0,54%, za dodatak za njegu i pomoć sa 0,12% na 0,28%, i prava po osnovu boračke i invalidske zaštite sa 0,23% na 0,27% BDP (izvor: Studija materijalnih davanja, UNDP 2011.).

usluga po mjeri građana ali i kao moćna alatka za svakodnevni rad, praćenje učinaka na radu i racionalizaciju potrošnje budžetskih sredstava.

II STRATEGIJA

1. Pregled i opis projektne intervencije

Ministarstvo rada i socijalnog staranja, konstatovalo je da je u prethodnom periodu veliki broj zakonskih izmjena sproveden kroz IISSS. Međutim u predstojećem periodu takođe je neophodno (kroz IISSS) sprovesti kako nova zakonska rješenja, tako i izmjene i dopune Zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti i odgovarajuća podzakonska akta. Imajući u vidu da je Ministarstvo rada i socijalnog staranja u prethodne dvije godine prošlo kroz organizacione promjene, tokom kojih je, između ostalog, iz sistematizacije bio izostavljen Direktor za informatiku i analitičko statističke poslove, rad na održivosti projekta i održivosti projekta je u značajnom mjeri izostao, a fokus aktivnosti bio isključivo da se kroz IISSS sprovedu neodložne mjere Vlade za vrijeme pandemije korona virusa i primijeni više zahtjevnih zakonskih izmjena. Pitanje kapaciteta za rad na novim neophodnim funkcionalnostima IISSS, doradama, obukama i održivosti po izlasku UNDP iz projekta je ostalo neriješeno, te se smatra nophodnim nastaviti realizaciju uz podršku UNDP, sa naglaskom na razvoju kapaciteta i obezbjeđenju dugoročnih ugovora za održavanje IISSS, kako bi se obezbjedilo dodatno vrijeme za stabilizaciju kapaciteta i izgradnju otpornosti sistema, a radi potpunog preuzimanja i daljeg održavanja i razvoja Sistema od strane MRSS.

Iz navedenih razloga, Ministarstvo je iniciralo da se saradnja sa UNDP produži, kroz realizaciju novog projekta *e-Socijala*. Projekat treba da se omogući realizaciju sl. ključnih stavki, koje su u tabeli br.2.: Budžet (u tekstu ispod), date u vidu aktivnosti sa projektovanim finansijskim iskazom:

I KOMPONENTA - Razvoj Informacionog sistema e-Socijala:

Da bi se pravovremeno sprovela nova zakonska rješenja i izmjene i dopune Zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti i odgovarajući podzakonski akti, potrebno je pravovremeno obezbijediti resurse (vrijeme, stručnjake i finansijska sredstva) za razvoj novih funkcionalnosti Informacionog sistema i dorada odnosno optimizacije postojećih funkcionalnosti Sistema.

Sa aspekta materijalnih davanja, posebno su bitni sledeći aspekti:

- ciljana usmjerenost materijalnih davanja,
- pravednost i adekvatnost socijalnih davanja i
- poboljšanje monitoringa i praćenja potreba za materijalnim davanjima kako bi se zadovoljile potrebe siromašnih i socijalnu ugroženih, čije siromaštvo može biti i isključivo privremenog karaktera (npr. pod uticajem efekata krize).

Sva tri ova aspekta zahtijevaju efikasan i efektan način obrade podataka i informacija u sistemu socijalne i dječje zaštite – koji je uspostavljen kroz prvu fazu projekta ISSS. Ovaj sistem omogućio je značajno poboljšanje ukupnog sistema socijalne zaštite i omogućio je stvaranje jedinstvenog "socijalnog kartona" građana odnosno porodica obuhvaćenih programima socijalne zaštite. ISSS omogućava razmjenu informacija, ne samo među centrima za socijalni rad, Ministarstvom i Zavodom za socijalnu i dječju zaštitu, već i kroz interoperabilnost sa devet institucija sistema sa kojima ISSS ima automatsku razmjenu podataka (grafički prikaz 1.), a kojima se utvrđuje imovinsko-prihodovni status pojedinca odnosno porodice, kao i drugi podaci neophodni za ostvarivanje prava na materijalna davanja.

Projekat predstavlja mnogo više od razmjene informacija među nadležnim institucijama sistema. Cilj nije samo tehnički omogućiti elektronsku razmjenu podataka među institucijama, nego unaprijediti reforme ukupnog sistema socijalnog staranja, omogućavanje efikasnijeg i djelotvornijeg administriranja plaćanja i pružanja usluga socijalne i dječje zaštite, a vremenom on će biti podrška cjelokupnom radnom procesu i kreiranju socijalne politike. Stoga je, pored izgradnje IISSS-a, projekat obuhvatio i izradu neophodnih podzakonskih akata, doprinio institucionalnoj reformi centara ali i izgradnji tehničkih i kadrovskih kapaciteta.

I. SITUACIONA ANALIZA

Od samostalnosti do danas, Crna Gora je ostvarila značajan napredak na putu evroatlantskih integracija i postigla značajan napredak u nizu područja. S druge strane, i pored trendova rasta i pada ekonomske aktivnosti u proteklom periodu, pokazatelji siromaštva i društvene nejednakosti su generalno uzevši, stabilni sa blagom tendencijom pada. Tokom posljednje decenije, Crna Gora je imala snažan ekonomski rast usljed povećanog nivoa investicija, potrošnje i ekspanzije turizma. Ipak, prema podacima Svjetske banke, stopa siromaštva je 2019. godine je iznosila 14,5%, dok je rast cijena hrane i roba, kao i kriza izazvana pandemijom kovid-19 ukazala na strukturne ranjivosti, što je, tokom protekle dvije godine dovelo do dodatnog povećanja nivoa siromaštva (20% u 2020g i 17.7% u 2021g.)², za koji se ne očekuje da će se vratiti na nivoe prije krize, do kraja 2023. godine.

U skladu sa Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti („Sl. list Crne Gore“, br. 27/2013,.....), socijalna i dječja zaštita je djelatnost kojom se obezbjeđuju i ostvaruju mjere i programi namijenjeni pojedincu i porodici sa nepovoljnim ličnim ili porodičnim okolnostima, koji uključuju prevenciju, pomoć u zadovoljavanju osnovnih životnih potreba i podršku. Mehanizmi pružanja pomoći i zaštite kategorijama stanovništva koje definiše ovaj zakon determinisani su institucionalnim kapacitetima primarnog pružaoca ovih usluga – centra za socijalni rad (CSR) odnosno organa starateljstva i JU za smještaj korisnika, pod ingerencijom MRSS. Kompleksnost ovih poslova zahtijeva sistematičan pristup.

Sistem socijalne zaštite u Crnoj Gori je veoma kompleksan i seže mnogo šire od materijalnih davanja. Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti (2013.), Strategija razvoja sistema socijalne i dječje zaštite i druge sektorske strategije postavili su temelje dalje reforme sistema. Po usvajanju novog Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti i Pravilnika o organizaciji, normativima, standardima i načinu rada centra za socijalni rad, Pravilnika o stručnim poslovima dr., usvojeni su novi statuti centara za socijalni rad, shodno kojim je sprovedena reorganizacija centara za socijalni rad (CSR), izmjene sistematizacija radnih mjesta, promjene rukovodećeg kadra, licenciranje stručnih radnika i itd..

Pod ingerencijom Ministarstva rada i socijalnog staranja funkcioniše 13 centara za socijalni rad (CSR), a teritorije preostalih opština pokrivene su područnim jedinicama (PJ) centara kojih ima 12. Centri su ključni izvršni organ socijalne zaštite čija kadrovska struktura često nije adekvatna poslovima koji su im zakonom povjereni, niti njihovi kapaciteti odgovaraju broju korisnika koje osplužuju. Centri imaju izuzetno velik broj ingerencija koji se konstantno proširuju nesrazmjerno ulaganjem u njihove kapacitete. I dalje je prisutan nesrazmjer između broja stručnih radnika (socijalni radnici, psiholozi, pravnici i itd.) i prezastupljenost zaposlenih na administrativno-tehničkim poslovima, pa tako, u prosjeku jedan stručni radnik CSR pokriva 3.827 građana. Takođe, broj korisnika je samo za posljednje dvije godine udvostručen odnosno uostručen ukoliko se računa pravo na dodatak za djecu do 18 godina. Kao što je u više navrata navedeno i u EU izvještaju o napretku Crne Gore, po pitanju reforme sistema socijalne zaštite urađeno je mnogo, ista se sprovodi uspješno ali treba da se izvede do kraja. Takođe je navedeno da reformu ne bi bilo moguće sprovesti bez kapitalnog projekta Vlade Crne Gore ISSS – Socijalni karton, koji je u kontinuitetu pored samo izrade Informacionog sistema podržao nužne zakonske izmjene, organizacione, tehničke, informacione i stručne kapacitete centara.

Pored CSR, pod ingerencijom MRSS djeluju i sl. ustanove socijalne i dječje zaštite: JU Dječji dom „Mladost“ Bijela, Herceg Novi; JU Dom starih Grabovac Risan, Kotor; JU Dom starih, Bijelo Polje; JU Zavod „Komanski most“, Podgorica, JU „Lovćen-Bečići“, Cetinje; Centar „Ljubović“, Podgorica, kao i novoosnovani Zavod za socijalnu i dječju zaštitu koji je samostalni organ. Domovi starih u Nikšiću i Podgorici kasne sa otvaranjem odnosno još uvijek nijesu u funkciji. U ovom periodu oformljena je i Inspekcija socijalne zaštite pri Upravi za inspeksijske poslove. Usvojeni su pravilnici koji definišu normative i minimalne standarde za sve vrste usluge smještaja korisnika (djeca i mladi, odrasla i stara lica) u ustanovu i za druge vrste smještaja (porodični smještaj i hraniteilstvo, sklonište, prihvatilište). Kroz Fazu II projekta ISSS, urađen je kompletan pod-informacioni sistem za JU za smještaj, uključujući i modul za zdravstvenu zaštitu korisnika na smještaju (sličan bolničkim informacionim sistemima), čime su centri i JU za smještaj povezani u integrisani ISSS.

² Greening the Recovery, World Bank 2021., p91

Predstojeće obaveze uključuju monitoring performansi IISSS-a, podršku održavanju pune funkcionalnosti IISSSa kao i primjenu sledećih zakonskih izmjena kroz Informacioni sistem:

1. Jednokratna nadoknada za novorođeno dijete

U maju 2022. pripremljena je Mjera Vlade Crne Gore koja je podrazumjevala jednokratno novčano davanje po osnovu rođenja djeteta u 2022.god., a radi podsticaja nataliteta. Predviđala je iznos od 500 eura za djecu iz opština sa pozitivnim odnosno 1000 eura sa negativnim prirodnim priraštajem. Analizom je konstatovano da je ovo novčano davanje sporno iz više aspekata uključujući između ostalog pitanje: retroaktivnosti, ustavnosti i pravednosti (po ustavu sva djeca imaju jednaka prava) isplate jednokratnog davanja budžetske rezerve u godini u kojoj se održavaju izbori u 14 lokalnih samouprava, činjenicu da istovjetna nadoknada postoji u sistemu socijalne zaštite, svrishodnosti i mnoga druga pitanja. Umjesto sprovođenja ove mjere, MRSS trenutno priprema izmjene i dopune Zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti kojima će se povećati osnovice prava na ovu naknadu a pravo više neće biti ograničeno samo na 2022.godinu.

Kako bi se ovo pravo primjenilo, urgentno je potrebno obezbijediti resurse za doradu Informacionog sistema kako bi, prema očekivanjima građana, pravo bilo sprovedeno i isplaćeno u najkraćem mogućem roku. U sklopu primjene, za svu djecu rođenu u 2022 godini potrebno je uraditi reviziju rješenja i retroaktivno isplatiti razlike iznosa u odnosu na naknadu koju su primili. Za građane koji nisu ostvarili pravo, naknada treba da bude isplaćena u punom iznosu. Uz ovo, u međuvremenu (1.7.2022.) rađeno je redovno usklađivanje materijalnih davanja, što znači da su građani su do 1.7. primili niže iznose ove naknade, a što dodatno komplikuje postupak realizacije i obračuna.

2. Primjenu Zakona o privremenom izdržavanju djece (Alimentacioni fond)

Bez analize kapaciteta centara za socijalni rad koji su ionako ograničeni i dodatno iscrpljeni primjenom drugih prava (naknade za žene sa troje i više djece, dječiji dodaci i itd.) kao i resornog Direktorata, i pored apela MRSS da kapaciteti za primjenu ne postoje, ovim Zakonom centrima je nametnuto spovođenje još Jednog u nizu Zakona koji se esencijalno ne bavi socijalnom zaštitom, već se radi o obračunu i isplatama zaostalih potraživanja po osnovu obaveze izdržavanja djece od strane roditelja, shodno sudskim presudama. Zbog opterećenja stručnih radnika poslovanja ove vrste, istima ne preostaje vremena da se bave socijalnom zaštitom i radom sa najugroženijim.

Primjena Zakona počinje već 1.11.2022.god., a trenutno nijesu ni obezbjeđeni osnovni resursi za primjenu pa je neophodno primjenu odložiti. Sve i da su na raspolaganju finansijska sredstva, nema dovoljno vremena za pripremu primjene pa je potrebno odložiti primjenu Zakona. U datoj situaciji u koju su dovedeni centri, može im pomoći na način da se ovo pravo sprovede kroz Informacioni sistem ali kao što je to pojašnjeno u prethodnoj sekciji projektnog dokumenta, za primjenu kroz Sistem su potrebni resursi: vrijeme, novac i ljudski kapaciteti. Primjenom kroz Sistem bi se postigla tačnost pri postupanju, unificiranost, obračun finansijskih sredstava tj. isplata kao i rekapitulari tj. statistike i izvještaji vezani za ovo pravo koji bi se generisale iz Sistema.

3. Izmjene i dopune Zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti

Programom rada Vlade Crne Gore, predlog izmjena i dopuna sistemskog zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti predviđene su za I kvartal 2023. Kako u momentu osmišljavanja ovog projektnog dokumenta, ne postoji ni radna verzija izmjena i dopuna Zakona a samim ni tehnička specifikacija na osnovu koje bi se mogla dati procjena, nijesmo u poziciji da osim paušalno damo okvirni iznos sredstava za ovu stavku. Zavisno od konkretnih zakonskih rješenja može se raditi o velikim izmjenama koje bi čak mogle da iziskuju izmjenu arhitekture Sistema (npr. Izmjena definicije porodice).

Bez podrobne stručno-informatičke analize u datom trenutku teško je predvidjeti uticaj uvođenja OIB-a na pojedinačne informacione sisteme odnosno finansijska ulaganja u prilagođavanje istih, pa su u okviru ovog projekta ista paušalno procijenjena.

8. Podrška lokalnim samoupravama u razmjeni podataka sa e-Socijalnim kartonom (IISSS)

Ministarstvo rada i socijalnog staranja nema ingerencija nad radom lokalnih sekretarijata/služba koje se u okviru lokalnih samouprava bave društvenim djelatnostima odnosno socijalnom zaštitom, pa stoga nikad ni nijesu bili predmet razmatranja pri definisanju funkcionalnih zahtjeva IISSS-a. Izdvajanja lokalnih samouprava za socijalnu zaštitu su zanemarljiva u odnosu na centralni nivo i ista su bila procijenjena na svega 3-6% ukupnih izdvajanja. Potrebno je naglasiti da lokalne samouprave nemaju jedinstveni informacioni sistem kroz koji bi obavljale svoju djelatnost. Dodjela jednokratne novčane pomoći od strane lokalnih samouprava i dalje se radi u papirnoj formi pa bi, čak i da postoje zakonski uslovi, uvezivanje istih u IISSS bilo tehnički neizvodljivo. S druge strane, razumljive su i opravdane inicijative bolje povezanosti centralnog i lokalnog nivoa i sagledavanja ukupnih izdvajanja za jednokratne novčane pomoći koje se često u javnosti pominju u kontekstu potencijalnih zloupotreba.

Sa druge strane, zakonski i tehnički moguće je da se lokalnim samoupravama da ograničen pristup IISSS u vidu uvida u podatke podnosioca zahtjeva za jednokratne pomoći. Na ovaj način bi lokalna samouprava imala uvid u to da li lice koje se njima obratilo za pomoć, već ostvaruje pravo/a na materijalna davanja u centru za socijalni rad i da na osnovu toga donese informisanu odluku da će isto lice i u kom iznosu dobiti pomoć i od lokalne samouprave, radi izbjegavanja preklapanja. Stoga je u okviru Faze II projekta IISSS napravljen portal preko koga je to tehnički omogućeno. MRSS je u postuku pozitivno riješilo zahtjev Glavnog grada za pristup portalu, dok je zahtjev Crvenog krsta Crne Gore odbijen kao neosnovan. Nažalost, portal nije promovisan pa vjerovatno većina opština i nije upoznata da postoji ova mogućnost - nego se podaci između centara i opština ne razmjenju na optimalan način u međusobnoj komunikaciji. Iskustvo sa Glavnim gradom pokazalo je da uvezivanje, koje podrazumjeva aspekte zaštite ličnih podataka građana, za lokalne samouprave koje imaju ograničene IT resurse nije jednostavno i da je za realizaciju ove aktivnosti potrebna iscrpna IT podrška.

9. Jednokratna novčana pomoć (JNP) koju dodjeljuje MRSS

Pored potupka dodjeljivanja JNP prvostepenog organa tj. centra za socijalni rad u redovnom postupku, o dodatnim zahtjevima građana za JNP odlučuje komisijski i MRSS kao drugostepeni organ, shodno navodima građana u zahtjevu i na osnovu nalaza i mišljenja centra za socijalni rad. JNP centara za socijalni rad se kao postupak još od 2015. sprovodi kroz IISSS i MRSS od tada, redovno, na mjesečnoj osnovi kroz rekapitulare objavljuje podatke o dodjeljenoj JNP. Kako se u javnosti često JNP vezuje za potencijalne zloupotrebe, MRSS je iskazalo inicijativu da se i JNP Ministarstva radi kroz Sistem kroz koji je za svako pravo dostupna i dokazna dokumentacija za ostvarivanje ovog prava. Ovo je bitno i sa aspekta pravednosti postupanja prema građanima u stanju socijalne potrebe između ostalog što su iznosi JNP koji dodjeljuju centri značajno niži od iznosa koje dodjeljuje MRSS.

Za realizaciju ovog zahtjeva, prije uvođenja u Sistem, potrebno je prvenstveno i kao preduslov za realizaciju otkloniti pravne nedoumice vezane za upitnost postupanja drugostepenog organa u suštinski prvostepeni postupak. Kako bi se ovaj postupak unaprijedio, preporuka je da se i za ovo pravo zakonski predvidi potupak utvrđivanja imovinsko-prihodovnog stanja pojedinca/porodice, takođe kroz Sistem.

10. Dodatna podrška za operativni rad i primjenu postojećih funkcionalnosti aktivnosti

U okviru aktuelnog ugovora za IISSS, par aktivnosti se prenosi, preklapa sa predloženim datumom početka ovog projekta. Radi se o sl. aktivnostima:

Strukturisano izvještavanje za pravo na dodatak za djecu do 18 godina. Ovdje moramo napomenuti da primjena više prava uključujući i ovo koje je pravovremeno spovedeno nije bila planirana projektom IISSS. Aktivnost: Implementacija IISSS-a u dva nova doma za smještaj odraslih i starih lica u Nikšiću i Podgorici, a koja uključuje i obuku zaposlenih i intenzivnu podršku u inicijalnom radu u IISSS-u, nije realizovana pošto ova

dva doma još uvijek nijesu počela sa radom u terminu u kome je to bilo planirano. Kako je otvaranje domova bilo planirano početkom 2020.god. kroz projekat je za njih nabavljena računarska oprema.

Pravo na naknadu zarade za vrijeme poroditeljskog, roditeljskog odusustva i rada sa polovinom radnog vremena, shodno planu implementirano je u IISSS, ali zbog zakonskih izmjena i problematike vezane za automatizovano preuzimanje podataka o stažu osiguranja kao i nedostanka kadrovskih kapaciteta MRSS da podrži primjenu, ova funkcionalnost nije puštena u operativni rad kroz IISSS. Stoga se predlaže da se ulože dodatni napor kako bi i ova prava bila sprovedena kroz Sistem. Napominjemo da je za ova prava napravljen i e-portal za on-line prijavu poslodavaca za pravo na refundaciju koji bi poslodavcima značajno olakšao u ovom aspektu poslovanje.

11. Razvoj e-socijalnih servisa/on-line portala i izrada E-Socijala portala (transparentnost materijalnih davanja)

Kada postoji funkcionalan Sistem kao što je to slučaj sa IISSS-om, tehnički i finansijski nije previše zahtjevno isti doraditi za e-socijalne usluge kojima bi građani i pravna lica mogli imati pristup, u skladu sa zakonom. Stoga je neophodno Sistem otvoriti prema javnom internet saobraćaju što se mora naravno, uraditi sa dužnom pažnjom pogotovo imajući u vidu potencijalnu ranjivost mogućim sajber napadima i eventualnim zloupotrebama.

U sklopu e-Socijala projekta, Sistem bi putem Portala koji bi se takođe zvao e-Socijala imao interakciju sa organizacijama i građanima - pregled i pretraga javno dostupnih dokumenata i izvještaja, statistike, itd. Pored navedenog, potrebno je uraditi analizu i specifikaciju funkcionalnih zahtjeva za izradu dijela portala za elektronski prijem i obradu zahtjeva za ostvarivanje prava za materijalna davanja kod kojih je to zakonski moguće (npr. Prava na dodatak za djecu do 18 godina). Ovim bi se, u sklopu seta elektronskih usluga e-Uprava, građanima olakšao postupak ostvarivanja prava.

12. Re-inženjering Informacionog sistema

Kada su u pitanju ključni informacioni sistemi, pogotovo oni koji su kao IISSS odgovorni za godišnju isplatu preko 160 miliona eura socijalnih davanja iz bužeta, osnovno pravilo je da se u iste mora planski i kontinuirano ulagati, kako za njihov dalji razvoj tako i u održavanje. Dovoljno je da se svega godinu i po dana ne ulaže i ne doraduje/optimizuje da bi jedan ozbiljan sistem zastareo odnosno da se mora praviti novi Sistem. U 21 vijeku Informacioni sistemi nijesu opcija nego nužnosti, a pogrešna je percepcija da je neki sistem napravljen i da se njim ne treba više baviti. Tako je potrebno projektovati da je nakon 10-tak godina operativnog rada IISSS tj. u 2024.g., potrebno uraditi njegov kompletan re-inženjering. Re-inženjeringom bi Sistem bio u potpunosti modernizovan, optimizovan i kao takav bi MRSS, uz redovno održavanje i dorade, služio u narednih 10-tak godina tj. do 2035.godine.

S obizrom na to da su cijene izrade softvera u proteklih osam godina, otkako je ugovoren IISSS, višestruko uvećane, teško je tačno procijeniti koji iznos će biti potreban za reinženjering. Stavka re-inženjering procijenjena je na 900.000 eura ali će preciznija procjena cijene koštanja re-inženjeringa biti procijenjena pri pripremi tehničke specifikacije odnosno tenderske dokumentacije, na osnovu gabarita sistema i istraživanja cijena na tržištu.

13. Servis za e-prijavu i praćenje postupaka kod slučajeva vršnjačkog nasilja

Servis bi bio realizovan u direktoj saradnji Ministarstva prosvjete tj. njihovog informacionog sistema (MEIS) i MRSS. Ovim servisom bi se postigla međuresorna saradnja, pogotovo u dijelu pravovremenosti postupanja, praćenju predmeta u radu i generisanju statistike.

Za realizaciju ovog servisa odnosno baze podataka potrebno je uspostaviti novi veb servis za automatizovanu razmjenu podataka tj. interoperabilnost između centara za socijalni rad sa Informacionim sistemom prosvjete (MEIS) kroz koji bi se pokretali i pratili postupci vezani za vršnjačko nasilje.

Pod ovom stavkom se podrazumijeva i izmjena predmetnih Pravilnika u čije izmjene se mora uključiti Projektni tim UNDP⁴ i Direktorata za Informatiku i analitičko-statističke poslove a što je dodatno angažovanje resursa. Kada je aktuelni Zakon donesen 2013.god. uz podršku UNDP pripremljeno je čak 11 pravilnika sa više desetina obrazaca koji su „preslikani“ u Sistem. Sistem, uz mnogobrojne postavljene kontrole, koje služe da bi se ljudska greška u postupcima svela na minimum, ne dozvoljava improvizacije u primjeni i nameće izvršiocima u centrima da rade precizno i tačno onako kako je propisano zakonskim aktima. Na taj način osigurana je dosljedna primjena propisa, uz praćenje (u svakom momentu) i nadzor od strane rukovodioca u centrima odnosno resornog Direktorata MRSS.

4. Zakon o povlasticama za putovanje lica sa invaliditetom

Programom rada Vlade Crne Gore, predlog izmjena i dopuna Zakona o povlasticama za putovanje lica sa invaliditetom predviđen je za III kvartal 2022.god. U kratkim crtama, ovdje se ne radi o jednom nego u stvari o četiri različite vrste prava zavisno da li je lice zaposleno, nezaposleno, putuje sa pratiocem ili ne i dr. Nesporno je da je ovo jedno od najkomplicovanijih prava za primjenu što konceptualno nije dobro, pošto se radi o izvedenom a ne o osnovnom pravu. Ovo pravo ostvaruju lica (i njihovi pratioci) korisnici prava na osnovna materijalna davanja: dodatak za tuđu njegu i pomoć i ličnu invalidninu. Drugo najzastupljenije izvedeno pravo po osnovu ostvarivanja dodatka za njegu i pomoć, pored prava na subvencije računa za utrošenu električnu energiju (66% korisnika), je pravo na povlastice na putovanja lica s invaliditetom. Indikativno je da pravo na povlastice na putovanja koristi samo četvrtina korisnika dodatka za njegu i pomoć (25% – 4481 lica), a da se za ovo pravo izdvajaju značajna sredstva – 171.975,45 eura, što po korisniku u prosjeku iznosi 38,38 eura. Taj iznos je 57% iznosa dodatka za njegu i pomoć (67,50). U ukupnom pregledu višestrukih materijalnih davanja, a od izvedenih davanja najzastupljeniji je dječji dodatak, a zatim pravo na povlastice na putovanja lica s invaliditetom.

Indikativno je da pravo na povlastice na putovanja koristi samo četvrtina korisnika DNJP (25%) a da se za ovo pravo izdvajaju značajna sredstva (171.975,45 eura), što po korisniku u prosjeku iznosi 38,38 eura mjesečno. Taj iznos je čak 57% iznosa dodatka za njegu i pomoć (67,50 eura).⁵ Iako je Ministarstvo u više navrata posljednjih godina mijenjalo pravilnike koji se odnose na ovo pravo, nema čvrstih dokaza da je moguće u potpunosti prevenirati eventualne zloupotrebe ovog prava, pa se u tom smislu može jedino preporučiti pojačan inspekcijski nadzor nad javnim prevoznicima i autobuskim stanicama.

5. Primjena zakona o jedinstvenom sistemu vještačenja invaliditeta i uvođenje inkluzivnog dodatka (planirano za 2024/5. godinu)

Što se tiče kategorijskih davanja (po osnovu invaliditeta), tekućom reformom sistema utvrđivanja invaliditeta stvorile se uslovi za reviziju korisnika prava po osnovu invaliditeta kojih okvirno ima 55.000 u svim resorima (socijalna zaštita, zapošljavanje, PIO, boračko-invalidska zaštita, obrazovanje). Reformom se poslovi utvrđivanja invaliditeta izmješaju iz sistema socijalne zaštite što iziskuje izmjenu Sistema ali se stvara i preduslov za razmatranje uvođenja inkluzivnog dodatka za lica s invaliditetom. Uvođenjem inkluzivnog dodatka moglo bi se ukinuti čak osam vrsta prava i tako optimizovati broj davanja, što bi istovremeno uz izmještanje poslova vještačenja iz centra značajno rasteretilo centre. U poređenju sa materijalnim obezbjeđenjem gdje se za materijalno ugrožene građane izdvaja 1.225.000 eura mjesečno za oko 28.500 članova porodica, za sve LI (bez vezanih prava) izdvaja se 1.050.000 za 2.604 korisnika, što čini skoro 10 puta veći iznos u korist LI.

Međutim, troškovi života lica s invaliditetom značajno su veći od troškova života lica bez invaliditeta, pa je kao preduslov za razmatranje uvođenja inkluzivnog dodatka ili povećanja iznosa postojećih prava (LI, DNJP itd.), neophodno uraditi kvalitetnu analizu troškova života lica s invaliditetom. Ilustracije radi, neka inicijalna razmatranja u vezi s iznosom inkluzivnog dodatka mogu ići u pravcu tri kategorije (zavisno od potrebnog stepena podrške), pa bi tako npr. lica drugog stepena podrške mogla da primaju 150 eura, lica s trećim stepenom – 300 eura i 700 eura lica četvrtog stepena podrške (lica kojima je potrebna 24-satna briga i njega),

⁴ Projektni tim UNDP – vidi pod poglavljem: Upravljanje projektom.

⁵ Studija materijalnih davanja za prioritete izmjene Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti, 2021. UNDP.

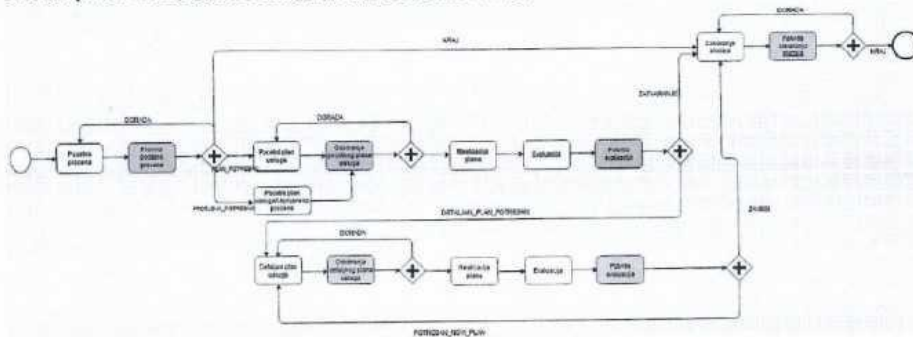
14. Registar usvojenja (e-knjiga usvojenja)

Izraditi postupak usvojenja kroz Infomacioni sistem uključujući i elektronsku knjigu usvojenja iz koje bi se generisao registar po principu postojećih e-registara u ISSS-u. Ovdje je potrebno razmotriti mogućnost retroaktivnog unosa usvojenja u Crnoj Gori (zavisno od raspoložive dokumentacije u papirnoj formi), počev od 1950 godine.

15. Dorada modula za Vođenje slučaja (socijalne usluge)

Modul je potrebno doraditi da bi se pored postojećih usluga u ovom modulu obuhvatile i usluge: porodičnog savjetnika, personalnog asistenta, usluga pomoć u kući, savjetodavno-terapijske usluge, usluga stanovanje uz podršku.

Grafički prikaz 2.: Dijagram vođenja slučaja (socijalne usluge)

Da bi se svaka od navedenih novih funkcionalnosti Sistema i dorada postojećih realizovala, značajno je u rezimiranoj formi, navesti šta podrazumijeva postupak primjene svake od navedenih stavki.

Direktorat za socijalnu zaštitu MRSS propisuje i tumači propise dok Direktorat za Informatiku i analitičko-statističke poslove MRSS iste primjenjuje kroz ISSS (e-Socijalni karton), uz projektnu podršku UNDP-ija. Ovaj Direktorat takođe, vrši obračun, isplatu, prati primjenu (monitoring, ukazuje na greške u radu), daje podršku u svakodnevnom radu u ISSS-u zaposlenima u centrima i ustanovama za smještaj, prijavljuje probleme u radu aplikacije ili ICT infrastrukture i generiše statističke izvještaje (BI – poslovna analitika).

Međutim, svjedočimo da često propise donosi Skupština Crne Gore bez adekvatne konsultacije sa Ministarstvom, bez neophodne procjene uticaja zakonskih normi na budžet, i kapacitete za implementaciju i bez procjene realno potrebnog vremena za primjenu novih prava ili drugih izmjena kroz Infomacioni sistem. U 21 vijeku i eri digitalizacije bespredmetno je i razmišljati o primjeni socijalnih prava, pogotovo prava koja rezultiraju obračunom desetina hiljada pojedinačnih isplata iz budžeta. U datim situacijama često postoji i problem tumačenja propisa, kakav je nedavno bio sa *Zakonom o obeštećenju naknade bivšim korisnicima naknada sa troje i više djece*. Kod ovakvih situacija analiza, sastanci na kojima se zajedno sa pavnicima i dokazanim praktičarima a ponekad i uz učešće Inspekcije socijalne zaštite, pokušava na ispravan način zakon protumačiti kako bi kriterijumi, postupak/procedura, dokazi za ostvarivanje prava, preklapanje sa drugim pravima i dr. na ispravan način bio primjenjen kroz Sistem. Tumačenje je izuzetno važno radi ispravne primjene u Sistemu a u nedostatku iste, mogle bi prosteći značajne štetne posledice kako za krajnje korisnike socijalnih prava tako i na štetu državnog budžeta. Zakonska rješenja često su upitnog kvaliteta, i iziskuju neizmjereno veliki dodatni posao i napor za projektni tim i saradnike iz MRSS. Takođe, u praksi Skupštine Crne Gore se ne daju tumačenja zakonskih rješenja koja je donijela, što otežava operativni rad i primjenu.

Slična situacija je i sa propisima koji donose drugi državni organi a njihova primjena se tiče socijalne zaštite, pa dolazi do ozbiljnih problema u primjeni kroz Infomacioni sistem. Sa povećanjem opsega digitalizacije u cjelokupnoj državnoj upravi, navedeni izazovi vezani za postupak donošenja zakonskih rješenja se moraju adresirati na sistematičan način bilo da je predlagač zakona Skupština ili Vlada odnosno Ministarstva.

a ukoliko se kao okvir uzme sadašnji nivo ukupnih izdvajanja za kategorijska davanja, koja čine 69% izdataka za materijalna davanja. Naravno, podrazumijeva se da se ovdje moraju uzeti u obzir i socijalne i druge usluge i njihov finansijski iskaz. Inkluzivni dodatak čini se kao dobro rješenje između ostalog i zbog toga što sada imamo nepravednu situaciju da npr. korisnici LI koji su zaposleni, odnosno oni kojima nije potrebna podrška većeg obima ostvaruju pravo na LI (u istom iznosu) kao i lica kojima je pomoć trećih lica potrebna 24 sata.

Uvođenje stepena podrške a shodno tome i bolje ciljanje s materijalnim davanjima i uslugama, čini se pravednijim rješenjem za lica s invaliditetom i njihove porodice, a istovremeno i načinom da se spriječe eventualne zloupotrebe. Izmještanjem poslova utvrđivanja invaliditeta iz centara i smanjenjem broja davanja a pet na jedno, centri bi se značajno rasteretili, a stručni radnici bi konačno više vremena mogli posvetiti socijalnom radu s korisnicima⁹.

6. Upravno izvještavanje (prvostepeni i drugostepeni postupak) i dorada modula za BI (poslovnu analitiku)

Programom ekonomskih reformi (PER) za period 2022-24., Vlade Crne Gore, predviđeno je da se kroz IISSS tj. kroz nadogradnju BI modula za poslovnu analitiku, uspostavi elektronska evidencija iz koje bi se generisali podaci za zakonski obavezujuće upravno izvještavanje za drugostepeni postupak koji se radi u MRSS. Kako je isto potrebno i za prvostepeni postupak u centrima, svrsishodnosti radi potrebno je paralelno uraditi isto i za prvostepeni postupak. Ovdje su se pojavila dva problema. Prvi je što je neposredno pred sačinjavanje izvještaja, bez blagovremene najave Ministarstvo Javne uprave (MJU) u potpunosti promijenilo obrasce za izvještavanje dok je projektni tim zajedno sa MRSS uveliko radio na analizi i primjeni starih obrazaca i pripadajućih uputstava i pravilnika, nepotrebno trošeći resurse na postojećem ISSS projektu. Drugi problem je što novi obrazac MJU zahtijeva mnogo složeniji skup podataka odnosno obim izvještavanja bez tumačenja odnosno pratećeg uputstva šta se decidno traži odnosno meta data traženih podataka pa samim tim je i realizacija ove aktivnosti izašla iz okvira predviđenog iznosa i vremenskog okvira inicijalno predviđenog za realizaciju ove aktivnosti.

Potrebno je naglasiti da se izvršenje ove aktivnosti prati od strane EU u sklopu izvršenja obaveza vezanih za pristupanje EU ali još relevantnije je što bi se omogućavanjem ove nove funkcionalnosti u Sistemu značajno olakšao posao kako za MRSS tako i za sve centre kojima je ova obaveza dodatno opterećenje. Evidentno je da se centri nijesu snašli sa tumačenjem novih izvještajnih zahtjeva (obuka nije organizovana) pa su izvještaji od centra do centra potpuno nekonzistentni a njihova tačnost upitna. Stoga je predlog, da se za realizaciju ove aktivnosti obezbijede sredstva u okviru prdmetnog e-Socijala projekta.

Pod doradom BI modula, podrazumijeva se izrada prestrukturiranih izvještaja za: 1. Svako novo pravo koje se uvodi u Sistem; b.) izmjene dorade postojećih prava. U narednom periodu, imperativ je da MRSS osigura kadrovske kapacitete Direkcije za analitičko-statističke poslove. ISSS iz operativnog rada generiše ogroman broj disagregiranih podataka, strukturisanih izvještaja koji se u nedovoljnoj mjeri koriste za kreiranje politika socijalne zaštite.

7. Zamjena JMB sa OIB-om

U okviru pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji jedna od predstojećih obaveza je i zamjena jedinstvenog matičnog broja (JMB) građanina, tkz. OIB-om, a radi bolje zaštite ličnih podataka građana. Ne samo IISSS, nego i svi drugi Informacioni sistemi državnih organa kao osnovnu jedinicu poznaju upravo JMB. ISSS upravo putem upita sa JMB vrši automatizovanu razmjenu podataka sa svim drugim državnim organima. Usporedna iskustava sa R. Hrvatskom gdje je uvođenjem OIB-a došlo do poremećaja Informacionih sistema tj. u operativnom radu državnih organa a time i za ostvarivanje prava građana. Za sanaciju ovog problema bilo je potrebno par mjeseci. Iz ovoga se zaključuje da se postupak prelaska sa JMB na OIB mora odraditi planski i pažljivo kako bi se izbjegao sličan scenario.

⁹ Studija materijalnih davanja za prioritetne izmjene Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti, 2021. UNDP.

Još od 1.1.2015.godine kada je ISSS pušten u operativni rad, svaka zakonska izmjena, kojih je bilo preko 30, na ovaj način je pravovremeno sprovedena. Primjena između ostalog je podrazumjevala i podrazumijeva:

- Formiranje i sastanke Radnog tima (praktičari) u kome su pored pravnika i stručnih radnika iz centra i zaposleni iz ova dva resorna Direktorata kao i predstavnici UNDP. Na tim sastancima i u intenzivnoj komunikaciji pravnici (MRSS) daju tumačenje propisa, koja su neophodna inženjerima.
- Shodno pravnom tumačenju, UNDP analitičar informacionih sistema (koji prethodno mora biti radno angažovan na projektu) priprema tehničku specifikaciju za softversku firmu.
- Ukoliko zakonska izmjena nije planirana ugovorom, UNDP radi postupak nabavke/ugovaranja sa softverskom firmom koja izrađuje softversko rješenje, uključujući i formulisanje izvještavanja za dati postupak.
- Radni tim tokom postupka izrade softverskog rješenja kontinuirano radi sa softverskom firmom i UNDP.
- Pravnici rade tkz. tipska rješenja (unificiranost postupanja cetnara). Postavljanje tipskih rješenja u Sistem rade administratori Sistema, odnosno inženjeri MRSS iz resornog Direktorata. Trenutno ima preko 1500 aktivnih rješenja u ISSS-u, od kojih je preko 540 u aktivnoj upotrebi.
- Testiranje softverskog rješenja: firma zadužena za razvoj aplikativnog softvera, UNDP konsultant, Radni tim, administrator sistema (MRSS). Po nalazima testiranja, rade se eventualne korekcije (često u više interacija), do odobrenja datog softverskog rješenja.
- Radi se Uputstvo za rad i praktična obuka zaposlenih u centrima za primjenu, uz pravne instrukcije.
- Aplikativno softversko rješenje se pušta u operativni rad - primjena.
- Intenzivna podrška u inicijalnoj primjeni zaposlenima u centrima - tokom prvih par mjeseci, uz help desk – MRSS i IT company.
- Kroz Sistem, Direktorat za informatiku i analitičko-statističke poslove svakodnevno prati primjenu prava (broj prijema, rješenja, koriguje uočene greške zaposlenih u radu, itd.) i kvalitet rada centara.
- Testni obračun – softverska firma daje podršku Direkciji za informatiku.
Napomena: često je kod zakonskih izmjena neophodno pokrenuti i revizije/preispitivanje prava postojećih korisnika i po službenoj dužnosti donijeti hiljade odnosno desetine hiljada novih pojedinačnih rješenja građanima. Kako bi se pomoglo centrima čiji su ionako ograničeni kapaciteti iscrpljeni uvođenjem novih prava i dupliranjem broja korisnika prava, izradu rješenja radi softverska firma – simulira se donošenje desetine hiljada rješenja koja se uručuju građanima i kroz koje se generiše obračun. Takođe je neophodno kroz Sistem i izmijeniti/povećati iznose osnovica materijalnih davanja.
- Obračun, isplata prava korisnicima. Zavisno od prava, ovo često povlači izmjene ugovornih odnosa MRSS sa Poštom Crne Gore odnosno sa komercijalnim bankama.
- Praćenje realizacije isplate - povratnica neisplaćenih čekova od strane Pošte, i povrat sredstava.
 - Podrazumijeva se i obezbjeđenje serverskih i ICT infrastrukturnih kapaciteta za dodatna proširenja Sistema i dodatne nove korisnike. Trenutno je ukupno oko 78.000 korisnika, odnosno oko 92.000 isplata mjesečno se odradi kroz ISSS.
 - nabavku dodatnih računara, skenera, printera i instalaciju, ukoliko se angažuju dodatni izvršioци u centrima
 - kontinuirano (24/7) održavanje funkcionisanja aplikacije, serverske i računarske opreme na 34 udaljene lokacije u Crnoj Gori.

Izdvanjanja za materijalna davanja značajno su umanjena uvođenjem Socijalnog kartona (januar 2015.) kada je samo po osnovu dva prava: materijalno obezbjeđenje i dodatak za djecu napravljena ušteda od preko 5 miliona eura (grafički prikaz br.3.). Obzirom da je Faza I Socijalnog kartona koštala 918.000 eura možemo konstatovati da se Vladi investicija u projekat samo za jednu godinu od primjene više nego petostruko vratila.

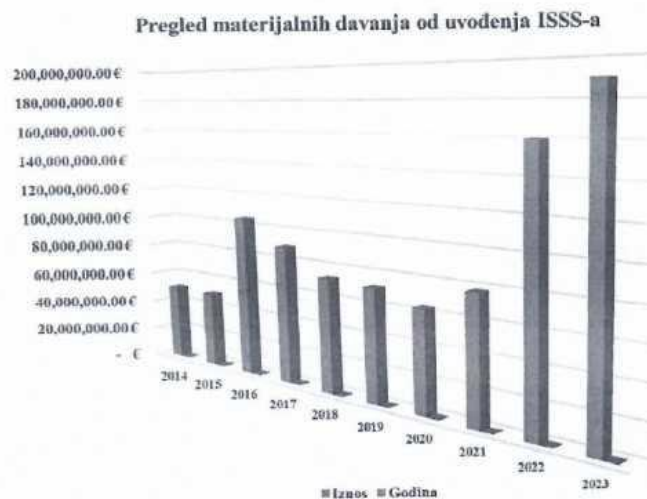
Grafički prikaz br. 3.: Uštede u 2015.godini nastale uvođenjem Informacionog sistema

UPOREDBNI PREGLED BROJA KORISNIKA MATERIJALNOG OBEZBJEĐENJA ZA MJESEC JUN 2014 I JANUAR 2016 I UKUPNO ISPLAĆENIH SREDSTAVA NA GODIŠNEM NIVOU				
GODINA	MJESEC	BR. KORISNIKA		ISPLAĆENO NA GODIŠNEM NIVOU U 2014 I 2016
		br. porodica	br. članova porodice	
2.014	jun	14.060	41.553	14.950.199,27
2.016	januar	10.894	34.167	12.831.858,20
1 ušteda na godišnjem nivou:				2.118.340,98 €

UPOREDBNI PREGLED BROJA KORISNIKA DODATKA ZA DJECU ZA MJESEC JUN 2014 I JANUAR 2016 I UKUPNO ISPLAĆENIH SREDSTAVA NA GODIŠNEM NIVOU				
GODINA	MJESEC	BR. KORISNIKA		ISPLAĆENO NA GODIŠNEM NIVOU U 2014 I 2016
		br. nosilaca prava	br. djece	
2.014	jun	10.307	18.931	4.880.836,00
2.016	januar	8.082	15.045	4.184.482,11
2 ušteda na godišnjem nivou:				486.372,89
UKUPNA UŠTEDA (1+2)				2.604.713,87 €

Sa druge strane, za samo 18 mjeseci tj. od aprila 2021.god., broj korisnika u Informacionom sistemu je sa 65.000 (odnosno oko 85.000 isplata mjesečno) primjenom novih prava (naknada za žene, dječiji dodaci) porastao blizu 200.000 odnosno korisnika prava na materijalna davanja, dok su se budžetska izdvajanja za socijalnu i dječiju zaštitu sa 80 miliona povećala na 126 miliona u 2022.god., a projektovana sredstva za 2023.god iznose čak 200 miliona eura, što je u odnosu na referentnu 2020. godinu uvećanje od nevjerovatnih 150%. Na sledećem grafikčkom prikazu br. 4. dat je prikaz trenda izdvajanja za materijalna davanja u periodu 2014-2022.god. sa iskazom projektovanih izdvajanja za 2023.god.

Grafički prikaz br. 4.: Pregled izdvajanja za materijalna davanja

Pravo na materijalno obezbjeđenje odnosi se na porodicu, a ostvaruje se utvrđivanjem imovine i prihoda svih članova porodice. Osim imovine i prihoda utvrđuje se i status članova porodica (radni status, redovno pohađanje škole, evidencija na ZZCG, itd.). Iz tih razloga postupak za ostvarivanje prava na MO je najzahtjevniji i najkompleksniji od svih postupaka za materijalnih davanja. Pošto su navedeni dokazi često promjenljivi, prije automatske razmjene podataka, postojao je veliki rizik za grešku uključenosti, tj. da MO ostvaruju porodice kojima to pravo zakonski ne pripada. Uvođenjem informacionog sistema značajno je

smanjena greška uključenosti, a samim tim postignute su i budžetske uštede. Uštedena sredstva su trebala da se preusmjere na one koji su u najvećoj potrebi ali je to izostalo.

II KOMPONENTA – UNAPREĐENJE KAPACITETA

Pod ovom komponentom podrazumijevaju se tehnički, organizaciono-institucionalni ali prvenstveno kadrovski kapaciteti koji su najzahtjevniji. Kroz projekat ISSS - Socijalni kraton obezbjeđena je informatičko-telekomunikaciona infrastruktura na 34 lokacije (centra, područne jedinice i JU za smještaj, Zavod za socijalnu i dječiju zaštitu) u Crnoj Gori. Uz navedeno kompletan sistem socijalne zaštite odnosno sva radna mjesta pravovremeno su opremana hardverom (računari, skeneri, štampači) i isti se kontinuirano kroz projekat, snabdijevaju zamjenskom opremom. Sva računarska oprema se redovno održava kako ne bi dolazilo do zastoja u radu, mijenja, servisira, unapređuje. Isto je i sa lokalnim mrežama. Na centraloj lokaciji (Data centar državnih organa) takođe je obezbjeđena nova serverska platforma uz kontinuirani monitoring performansi i redovno održavanje i obezbjeđenje neophodnih licenci, naravno uz kontinuirano održavanje samog Informacionog sistema.

U ranijem periodu urađenja je konczna Analiza kapaciteta Direktorata za informatiku i analitičko-statističke poslove kojom je procjenjeno da bi bilo potrebno zaposliti 11 inženjera raznih informatičkih profila. Imajući u vidu da je ovo neizvodljivo, pogotovo imajući u vidu da se radi o deficitarnom kadru na tržištu rada kao i da za ovu struku državna uprava nije konkurentan poslodavac, preporuka, koja je svojevremeno prihvaćena od strane MRSS, je out-sourcing odnosno ugovaranje pružanja ovih usluga razvoja i održavanja sistema. Osim navedenog, za ovakav pristup opredjelili smo se zbog negativnih iskustava drugih resora gdje su nažalost uložena značajna sredstva u zapošljavanje ovih kadrova ali se pokazalo da isti nijesu ili dovoljno stručni ili motivisani pa se pored značajnog broja inženjerskog kadra ponovo na kraju pribjegli angažovanju specijalizovanih firmi koje su i radile predmetne informacione sisteme, a što je u krajnjem uvećalo ukupne troškove održavanja.

Kroz projekat su obezbjeđene informatičke i stručne obuke, uključujući ECDL obuku za zaposlene u centrima, obuku informatičke pismenosti za zaposlene iz JU za smještaj, stručne obuke, i kontinuirane obuke za rad u aplikativnom softveru odnosno samom Informacionom sistemu, koje će biti intenzivirano nastavljene i kroz projekat e-Socijala a sve će pratiti dalja izgradnja kapaciteta Direktorata za informatiku i analitiku MRSS, kroz obuke i obezbjeđenje konsultantske podrške.

U narednom periodu potrebno je da:

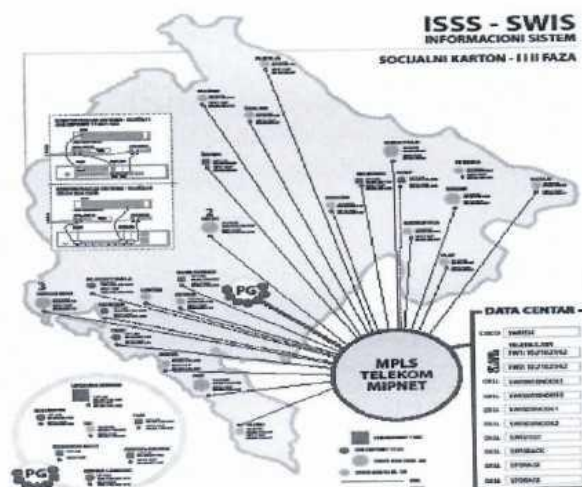
- Direktorata za informatiku i analitičko – statističke poslove MRSS-a angažuje dodatne kompetentne izvršioce i da se kroz projekat obezbijedi dodatna konsultantska pomoć, kontinuirane obuke i prenos znanja kako za postojeće, tako i za novozaposlene.
- Neophono je da se dodatna pažnja posveti ICT bezbjednosti, pa će i u ovom dijelu biti organizovana obuka.
- Da se obezbijede dodatne informatičke obuke zaposlenih u socijalnoj zaštiti, pogotovo u dijelu modula za poslovnu analitku (BI – Business Intelligence) zaposlenih u centrima i JU socijalne zaštite za smještaj, a radi kvalitetnog praćenja, planiranja.
- Za svaku navedenu (Komponenta I) novu funkcionalnost IS e-Socijala, biće blagovremeno obezbjeđeno uputstvo za rad i predmetna obuka.
- Da se uradi evaluacija projekta ISSS odono e-Socijala.

Šire posmatran, funkcionalan IS e-Socijala će:

- (i) unaprijediti Institucionalno okruženje i sve radne/poslovne procese u ustanovama socijalne i dječje zaštite, kako bi se osigurala pravilna primjena novih zakonskih izmjena, a time postigao krajnji cilj: podići standard i kvalitet usluga socijalne zaštite za građane u stanju socijalne potrebe ili pravne zaštite.
- (ii) Nastojati rasteretiti stručne radnike administrativnog dijela posla u korist terenskog rada sa ljudima, kao i smanjiti indirektno troškove postupka podnosioca zahtjeva ili korisnika prava, u postupcima pred centrom za socijalni rad. Kroz BI moguć dobicemo uvid u korisnike koji koriste

- Sve informatičke komponente koje su razvijene kroz ISSS projekat biće iskorišćene za nadogradnju e-Socijale, posebno kada je riječ o sistemskoj platformi, ali i softverskim komponentama koje mogu da se koriste i za funkcionalnosti koje će biti predmet projekta e-Socijala.

Grafički prikaz 3.: Mrežna infrastruktura ISSS-a

IV KOMPONENTA: ODRŽAVANJE

Radi dugoročnije održivosti projekta potrebno je da se obezbijede/ugovore dodatnih 4 godina u trajanju od 1.1.2024.god. do 31.12.2027. god. ugovora za održavanje za: 1. ISSS (aplikativni softver) kao i 2. hardvera, servera i mreža za 34 udaljene lokacije (Centri za socijalni rad i JU za smještaj) i na centralnoj lokaciji u Data centru državnih organa. (Napomena: tekućim ugovorima za održavnje, koji su od strane UNDP obezbjeđeni kroz projekat ISSS, održavanje aplikativnog softvera, servera, hardvera i mreža za potrebe sistema socijalne zaštite obezbjeđeno je zaključno sa 31.12.2023.god.). Resorni Direktorat MRSS za informatiku i analitičko-statističke poslove sproveo je anketu zadovoljstva zaposlenih u svim centrima za socijalni rad sa uslugama održavanja hardvera, servera i mreža i redovnog snabdijevanja zamjenskom računarskom opremom. Rezultati ankete pokazali su da je čak 88% zaposlenih zadovoljno uslugom održavanja.

2. Opis Infomacionog sistema e-Socijala

Integralni informacioni sistem socijalnog staranja (IISSS) e-Socijala predstavlja elektronsku verziju socijalnog kartona građana kroz koji se sprovode poslovni procesi odnosno ostvarivanje prava građana u sistemu socijalne i dječije zaštite. Iste je elektronski uvezan sa drugih devet organa državne uprave i kao takav obezbjeđuje precizan uvid u lične i druge podatke građana neophodne za ostvarivanje, praćenje, periodično

jedno ili više materijalnih davanja a istovremeno koriste i neku od usluga u zajednici ili ustanovi, što je bitno za bolje usmjeravanje sredstva ka onima kojima je pomoć najpotrebnija.

- (iii) omogućiti bolje planiranje, kako ukupnih resursa za socijalnu zaštitu, kao i za prepoznavanje kategorija korisnika za programsko odnosno projektno planiranje. Sistem omogućava bolje praćenje utrošenih sredstava, kako u ukupnom iznosu, tako i preglede na nivou pojedinačnih davanja i usluga, po korisnicima i kategorijama korisnika ali i praćenje, izvještavanje i evaluaciju efekata davanja i usluga.
- (iv) Cilj promo-informativnih aktivnosti, shodno Komunikacionom planu koj će biti izrađen u saradnji sa MRSS, da se javnosti približi problematika socijalne zaštite, poboljša povjerenje i kredibilitet sistema socijalne zaštite. Ovo je važno sa aspekta informisanja Javnosti, ali i iz perspektve korišćenja pretpristupnih fondova EU.

U cilju realizacije zakonskih promjena i daljeg sprovođenja reformi u socijalnoj zaštiti neophodno je kontinuirano sprovođenje specijalizovane obuke zaposlenih. Pod obukama se misli na stručne obuke, obuke za rad u Informativnom sistemu, uključujući i obuke rukovodećeg kadra u MRSS i u ustanovama socijalne zaštite u domenu menadžmenta i administracije Sistema, informatičke obuke, obuke vezane za primjenu prava, pitanja zaštite podataka o ličnosti, ISO standardizaciju ICT (informatičke) bezbjednosti i upravljanja IS, itd.. U skopu ove komponente je i prenos znanja sa kolega na kolege, obilasci centara odnosno podrška na radom mjestu. Ukupni rezultat ove komponente projekta će biti unaprijeđeni interni kapaciteti socijalne zaštite kao i kapaciteti Resornog direktorata za administriranje, održavanje i dalji razvoj Sistema, po izlasku UNDP iz projekta.

Ciljani korisnici obuke i edukacije su:

- Donosioci odluka srednjeg nivoa i državni službenici u MRSS
- Zaposleni u Direktoratu za informatiku i analitičko statističke poslove u MRSS i ključni korisnici iz centara za socijalni rad i javnih ustanova. Shodno analizi potreba za obukama, mogu biti uključeni i zaposleni Direktorata za socijalnu i dječiju zaštitu, Zavoda za socijalnu i dječiju zaštitu kao i nadležne Inspekcije.
- Zaposleni na poslovima prijema, materijalnim davanjima, vođenju slučaja, i drugim stručnim poslovima u centrima za socijalni rad.

Potrebno je uraditi procjenu potreba za obukama koja će predstavljati osnov za izradu Plana obuka. U dijelu kadrovskih kapaciteta može se sprovesti interno istraživanje/anketa na temu zadovoljstva poslom, odnosima internim, prema korisnicima, menadžmentu, itd. Na osnovu rezultata ankete može se pripremiti plan za unapređenje kadrovskih i menadžerskih kapaciteta, organizovati tim building radionice, a razmotriće se i mogućnost organizovanja studijske posjete radi upoznavanja sa komperativnom praksom.

III KOMPONENTA: NABAVKA RAČUNARSKE OPREME

Kroz projekat e-Socijala, potrebno je da se obezbijede sredstva za: 1. dogradnju ili/ zamjenu postojećih servera, zavisno od nalaza analize serverske opreme koja će biti urađena tokom 2024.god., 2. za nabavku zamjenskog hardvera (računari, skeneri, štampači i sl.) za cjelokupan sektor socijalne zaštite, izuzev MRSS. Računarska oprema za centre inicijalno je nabavljena još 2014. godine (ISSS pušten u operativni rad 1.1.2015.god.) pa je istu nakon višegodišnje upotrebe, i pored redovnog održavanja i kontinuiranih nabavki zamjenske opreme, potrebno u značajnoj mjeri zamijeniti. Pored razvoja softverskih komponenti u potpunosti je obezbjeđena sistemska platforma koja se sastoji od:

- Serverskog okruženja kojeg čine neophodni serveri, storage sistem, neophodna aktivna mrežna oprema za umrežavanje i bezbjednost sistema; virtualizacije sistema i neophodnih licenci.
- Sistemske platforme u JU koja se sastoji od računara, štampača i skenera, kao i uključivanja u sistem postojeće informatičke opreme za 546 (trenutno) radnih stanica.
- Lokalnih informaciono-komunikacionih mreža u JU na terenu – 34 objekta širom Crne Gore.
- Uspostavljanje interkonekcije između svih centara i JU za smještaj, MRSS i Data Centra državnih organa, kojim rukovodi MJU, a u kome je e-Socijala smještena (hostovana).

preispitivanje, obračun i isplatu prava iz socijalne zaštite ali i drugih vezanih zakona, uredbi, programa. Dalji razvoj Sistema predstavljen u ovom dokumentu okrenut je ka izradi novih, dodatnih funkcionalnosti Sistema u cilju sprovođenja aktualnih i predstojećih zakonskih izmjena kako bi se isti digitalizovali (Komponenta I), omogućile e-usluge građanima, na optimizaciji postojećih funkcionalnosti i kroz re-inženjering cjelokupnog Sistema.

Konceptualno, Sistem omogućava podršku radu sistema socijalne zaštite na tri suštinska nivoa:

a) Podrška svakodnevnim poslovnim procesima

Sistem omogućava efektivno i efikasno sprovođenje socijalnih prava građana i izvještavanje o realizaciji prava. Sistem podržava poslovne procese koji se obavljaju u sistemu socijalne zaštite, počev od radnog mjesta prijemnog radnika u centru za socijalni rad, stručnih radnika na materijalnim davanjima, voditelja slučaja, superizora, rukovodioca, direktora do poslovnih procesa u JU socijalne i dječije zaštite za smještaj, obrade podataka i periodičnog i ad hoc izvještavanja, pa do strateškog odlučivanja i vođenja politike u Ministarstvu rada i socijalnog staranja (MRSS). Vrijednost Sistema će prosteći iz njegove upotrebe u sprovođenju reforme socijalne i dječije zaštite koja će konsolidovati glavne postojeće programe, obezbjeđivati raspodjelu materijalnih davanja najsiromašnijim domaćinstvima kao i licima sa invaliditetom i drugim socijalno ili zdravstveno ugroženim osobama kojima je pomoć potrebna, a u skladu sa praksom EU u oblasti socijalne zaštite. E-Socijala će biti instrument koji će se koristiti za ciljno usmjeravanje, pružanje, praćenje i kontrolu pomoći porodicama i pojedincima koji ispune zakonski propisane uslove za njeno dobijanje. Važno je istaći da e-Socijala služi interesu javnosti na način što se na minimum smanjuje faktor ljudske greške pri obradi zahtjeva, postiže unificiranost postupanja centara, tačnost i kvalitet rada, te ubrzava svakodnevni rad zaposlenih u sistemu socijalne i dječije zaštite, a sve u cilju poboljšanje pomoći građanima.

Pod podrškom poslovnim procesima u sistemu socijalnog staranja podrazumijeva se „kompjuterizacija” i automatizacija poslovanja JU socijalne i dječije zaštite, kao što su prikupljanje i obrada zahtjeva građana, generisanje socijalnog kartona građanina odnosno porodice u cilju utvrđivanja da li neko lice ima pravo na prava iz socijalne i dječije zaštite, praćenje primjene (materijalna davanja i usluge), statističko izvještavanje, planiranje itd. Sama obrada i "prikupljanje" podataka se može obavljati ručno ili automatski. Jasno, kroz e-Socijala, gdje god je to bilo tehnički moguće osigurano je automatizovano povezivanje (interoperabilnost) sa već postojećim informacionim sistemima tako da se socijalni status nekog lica generiše analizom podataka iz samog Sistema kao i podacima dobijenim iz baza podataka drugih organa, čime se formira takozvani "e-socijalni karton".

E-Socijala omogućava i generisanje e-registara odnosno e-evidenciju korisnika socijalne i dječije zaštite, boračko-invalidske zaštite, hranitelja, staratelja, pružaoca usluga, licenciranih stručnih radnika i dr. Informacioni sistem omogućava i skeniranje dokumentacije i njeno čuvanje i u elektronskoj formi u centralnoj bazi koja se redovno, na dnevnoj osnovi bekapuje i za čiju zaštitu su preduzete optimalne mjere u djelu informatičke bezbjednosti. Uvođenem novih prava, pogotovo dodatka za djecu do 18 godina, lični podaci velike većine građana Crne Gore našli su se u Sistemu. Dostupnošću podataka i dokumentacije, MRSS dobija bolji uvid i u rad ustanova, postiže se transparentnost podataka, rada ustanova, kao i potpuna ujednačenost u radu jer je poštovanje zakonskog okvira uslovljeno samim IS i monogobrojnim kontrolama postavljenim u IS kojima se na minimum svodi mogućnost ljudske greške.

b) Izvještavanje i analitika

Sistem će omogućiti unaprijeđeno strukturirano (automatizovano) izvještavanje za obavezujuće izvještavanje (na nivou državne uprave) o upravnom postupanju, ostvarivanju prava iz socijalne zaštite, utošenim sredstvima po osnovu prava, grupno, po različitim kriterijima, ali i pojedinačno po ostvarenim pravima na materijalna davanja i socijalne usluge tj. pojedinačni e-socijalni karton. U ovom dijelu naročito se vodi računa i postupa po propisima vezanim za zaštitu podataka o ličnosti kao i o čuvanju podataka građana, pošto se radi o setovima izuzetno povjerljivih i privatnih podataka građana, uključujući i podatke o djeci.

Sistem će omogućiti izvještavanje koje će poboljšati planiranje ukupnih resursa za sektor, pojedine programe specifične za pojedinačne grupe korisnika koje se štite shodno Zakonu o socijalnoj i dječjoj zaštiti. Izvještavanje iz sistema će pomoći u preciznijem utvrđivanju ciljanih grupa korisnika (targeting). Grupni i individualni izvještaji o utrošenim sredstvima će poboljšati monitoring i kontrolu (auditing). Sistem će omogućiti različite preglede za monitoring i evaluaciju efekata koje specifični i ciljani programi imaju na pojedinca i porodicu sa nepovoljnim ličnim ili porodičnim okolnostima.

c) Tehnološko uvezivanje

Sistemom e-Socijal administrira Ministarstvo rada i socijalnog staranja (MRSS), preciznije Direktorat za informatiku i analitičko-statističke poslove, sa centralnom bazom i data-centrom za aplikacije IS. E-Socijala je web aplikacija čime se bitno smanjuju potrebe ulaganja na strani krajnjih korisnika, dok data-centar državnih organa u okviru koga se hostuje serverska platforma e-Socijale, a kojim upravlja Ministarstvo javne uprave (MJU), osigurava neophodnu platformu za povezivanje sa sličnim informacionim sistemima u povezanim institucijama. U tom kontekstu razvijaju se i nove funkcionalnosti e-Socijale (predmet ovog projektnog dokumenta), pri čemu sve softverske komponente treba da budu tehnološki kompatibilne sa postojećim komponentama, čime će se do maksimuma iskoristiti postojeći integrisani ISSS i serverska i mrežna infrastruktura obezbjeđena kroz ISSS projekat. Takođe, Sistem će obuhvatiti i sve postupke za usluge socijalne i dječje zaštite i korisnike, kao što je npr. lice sa invaliditetom koje može imati personalnog asistenta (kao uslugu podrške za život u zajednici) i primati ličnu invalidninu i dodatak za njegu i pomoć i druga vezana višestruka materijalna davanja istovremeno.

Okavom postavljen Sistem omogućava interkonekciju, razmjenu i konsolidaciju podataka između MRSS i drugih učesnika, kao i usklađivanje postupanja institucija koje učestvuju u procesu ostvarivanja prava iz socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori. Sistem će omogućiti gdje god je to tehnički izvodljivo dodatnu automatsku ili polu-automatsku razmjenu podataka između institucija, čime će se korisnici usluga rasteretiti obaveze prikupljanja većine dokumenatacije za ostvarivanje prava i preispitivanje prava, pa se time olakšava i periodično dokazivanje već donesenih rješenja. Naime, polu-automatskim ili automatskim radom sistema razmjene podataka među institucijama, korisnik će biti oslobođen zakonske obaveze periodičnog prikupljanja dokaza (kvartalno, polugodišnje, po navršenoj 18 godini i sl.) pošto će sam sistem pokupiti izmjene od relevantnih institucija, što će omogućiti automatsko pokretanje ili stopiranje isplate. Npr. prikupljanjem podataka od Zavoda za zapošljavanje, ISSS može registrovati zaposlenje korisnika materijalnog obezbjeđenja i nadoknada za žene, te automatski stopirati rješenje, odnosno isplatu. Isto tako npr., neizvodljivo je da zaposleni u centrima svakog mjeseca prate kada koje od preko 130.000 djece koja ostvaruju pravo na dodatak za djecu puni 18 godina (čime je neophodno neodložno prekinuti pravo i isplatu na dodatak), a što sam Sistem radi, i mnogobrojni drugi primjeri.

3. Elementi rada na Sistemu

Izrada tehničke specifikacije priprema tenderske dokumentacije za aplikativno softversko rješenje, re-inženjering Sistema i srednjoročno održavanje (4 godine održavanja), postupak nabavke i ugovaranja; rad na realizaciji i praćenju ugovornih obaveza. U cilju realizacije projekta e-Socijala, rad na Sistemu biće organizovan kroz sledeće faze:

- 3.1. Dizajn i konceptualizacija sistema;
- 3.2. Dalji razvoj okvira interoperabilnosti za međuinstitucionalnu automatizovanu povezanost;
- 3.3. Razvoj i implementacija e-Socijala aplikacija i interkonekcijskih modula uz upravljanje ugovorima i sveukupno rukovođenje projektom.

3.1 Dizajn i konceptualizacija sistema

Dizajn i konceptualizacija sistema obuhvata sve aktivnosti vezane za definisanje osnovnog koncepta e-Socijala, te dizajna i tehničke specifikacije sistema koje treba realizovati. Sistem će se osmisliti sveobuhvatno i planiraće se njegov razvoj u naredne 3 godine. Detaljnije će se planirati razvoj u prvoj godini a planirano će biti implementirano kroz ovaj projekat.

Ova komponenta projekta će precizno definisati **funkcionalne zahtjeve e-Socijale**, a u tom procesu treba krenuti od sljedećih funkcija sistema postavljene kroz ISSS:

E-Socijala	Obuhvat:
<p>- Primjena novih zakonskih rješenja: Zakon o privremenom izdržavanju djece; Izmjene i dopune Zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti; Naknada za novorođeno dijete; u dijelu materijalnih davanja; primjena Zakona o jedinstvenom vještačenju i (Komponenta 1.), itd.</p> <p>- Aplikacija za vođenje slučaja (usluge socijalne i dječije zaštite) – dorada za nove usluge (personalni asistent, pomoć u kući, porodični savjetnik, savjetodavno-terapijske usluge, usluga stanovanje uz podršku) i postupak usvojenja uz e-Registar usvojenja.</p> <p>Inicijalna analiza je pokazala da će se za implementaciju koristiti postojeći modul odnosno poslovni procesa za "vođenje slučaja" u centrima koji je već informatizovan kroz ISSS projekat.</p> <p>Vidi: <i>Grafički prikaz 2.: Dijagram vođenja slučaja (socijalne usluge)</i></p> <p>- BI – poslovna analitika</p> <p>Poslovni Informacioni Sistem (skraćeno PIS) predstavlja skup aplikativnih modula koji su međusobno integrisani a koji pokrivaju sve poslovne procese unutar jednog pravnog entiteta. Ovi sistemi i predstavljaju osnovu za praćenje poslovanja bilo kojeg pravnog lica ili projekta. Sve komponente ovog podsistema koje se budu razvijale kroz projekat e-Socijala će biti integrisane međusobno i sa postojećim komponentama ISSS-a, u cilju zadovoljenja preduslova da se jedan podatak unosi samo na jednom mjestu u sistemu, a koristi u svim komponentama sistema gdje je to potrebno. Kroz BI modul omogućeno je generisanje velikog broja disagregiranih statističkih izvještaja i podataka, uključujući rodnu disagregaciju podataka za praćenje i rodno senzitivno planiranje socijalne politike.</p> <p>- Opšte funkcionalnosti sistema</p> <p>Sistem će svakako posjedovati i određene opšte funkcionalnosti koje se mogu preuzeti iz komponenti koje su napravljene kroz ranije faze.</p> <p>- Integracija</p> <p>Jedan od ključnih postulata e-Socijala je potpuna integracija svih komponenti IS. Bez obzira na očigledne različitosti u pristupu u vođenju slučaja na primarnom nivou, u CSR, i sekundarnom nivou, u ustanovi za smještaj, neophodno je obezbijediti potpunu integraciju i korišćenje zajedničkih podataka.</p>	<p>Detaljna analiza postupaka za ostvarivanje prava uključujući aktivno učešće u izradi zakonskih rješenja i podzakonskih akata sa pripadajućim obrascima; izrada tehničke specifikacije; izrada aplikativnog softvera za primjenu zakonskih rješenja, testiranje, puštanje u operativni rad, uputstva, obuke zaposlenih, podrška u operativnom radu zaposlenih u centrima, testiranje obračuna, obračun isplata, definisanje i generisanje statističkih izvještaja i analitike, nadzor.</p> <p>Detaljna analiza usluga socijalne i dječije zaštite uz izradu tehničke specifikacije, koja obuhvata sl. postupke i obrasce:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prijemni list; - Formiranje porodice; - Nalazi i mišljenja stručnih radnika; - Rad sa korisnikom i učešće stranaka u postupku – kontakti, uzimanje izjava, upućivanje na postupanje ka drugim nadležnim organima i itd. - Prilaganje dokazne dokumentacije; - Procjena i Individualni plan; - Odobrenje plana od strane supervizora; konsultacije, konferencija slučaja i itd.; - List praćenja korisnika; - Ponovni pregled; - Redovne i vanredne revizije plana usluga; - Završetak rada na slučaju. <p>Upravljanje ljudskim/kadrovskim resursima – pregledi broja zahtjeva, prijema, rješenja, predmeta u radu, po zaposlenom i sl.</p> <p>Planiranje i upravljanje finansijama</p> <p>Izvještaji – razne vrste strukturiranih izvještaja, uključujući i izvještaje o upravnom postupanju</p> <p>Izvještaji o pruženim uslugama i drugim pravima; indikatori dječije zaštite, i dr.</p>

Neophodno je analizirati administrativne odnosno pravne odredbe vezane za implementaciju e-Socijala, konceptualno dizajnirati sistemsku rješenja i imati u vidu da nove komponente informacionog sistema sa sobom obično donose i zahtjeve na restrukturiranje određenih postojećih propisa. U procesu konceptualizacije sistema, pored primarnog analitičkog rada, koristiće se i već generisani dokumenti u dosadašnjem radu na implementaciji socijalnog kartona (ISSS-a). Taj rad je rezultovao uspješnom implementacijom svih aplikativnih modula koji su bili obuhvaćeni, ali je generisao i niz korisnih i upotrebljivih dokumenata i iskustava.

3.2. Dalji razvoj okvira interoperabilnosti za međuinstitucionalnu automatizovanu povezanost

Interoperabilnost se može definisati kao skup standarda, preporuka i smjernica koje opisuju način/uslove koje su organizacije dogovorile, ili treba da dogovore, kako da komuniciraju jedni sa drugima i kako treba da se koriste u praksi. Platforma Interoperabilnosti nije konačna tj. nije statičan dokument, i moraće da se adaptira vremenom kako se tehnologije, standardi, poslovni i administrativni uslovi budu mijenjali.

Postoje određeni osnovni principi na kojima se baziraju sve platforme interoperabilnosti:

- **Pristupačnost** - postoji potreba da se osigura da su jednake mogućnosti za sve stvorene kroz otvorene, inkluzivne elektronske servise/usluge koje su javno dostupne. Opšteprihvaćene principe za dizajn interfejsa treba primijeniti kako bi se osigurao pristup za lica sa invaliditetom i pružila podrška na službenom jeziku.
- **Bezbjednost** - pouzdana razmjena podataka mora da se odvija u skladu sa utvrđenom politikom i standardima informatičke bezbjednosti. Sa stanovišta korisnika, funkcije povezane sa bezbjednošću: autorizacija, autentifikacija, neporecivost i poverljivost moraju imati maksimalni nivo transparentnosti, koji uključuje/podrazumijeva minimalni napor da bi se obezbijedio dogovoreni nivo bezbjednosti;
- **Privatnost** - razmjena podataka mora biti u skladu sa nacionalnim zakonima o zaštiti podataka o ličnosti. Takođe, razmjena podataka mora biti u skladu sa postojećim evropskim i nacionalnim propisima o zaštiti nacionalnih podataka; Osnovna disagregacija podataka uključuje: polu, godine, opštine prebivališta, vrste prava i itd.
- **Upotreba otvorenih standarda** - upotreba javno dostupnih i sprovodljivih standarda može povećati kompatibilnost između različitih hardverskih i softverskih komponenti sistema.

E-Socijala će osigurati poštovanje gore navedenih principa, a planirana je automatizovana razmjena podataka:

- Prikupljanje i obrada podataka vezanih za vršnjačko nasilje - Objezbijediti adekvatnu platformu za prijem i obradu: prijava vršnjačkog nasilja od Ministarstva prosvjete (IS MEIS), pokretanje postupaka, Informacija o preduzetim mjerama, itd., vođenje slučaja, i generisanje statističkih izvještaja o počiniocima i žrtvama prijavljenog vršnjačkog nasilja.

- Podrška za povezivanje e-Socijala sa opštinskim sekretarijatima/službama koje se bave socijalnom zaštitom. U okviru lokalnih samouprava postoje sekretarijati-službe koje se bave socijalnom zaštitom a kojima bi polu-automatizovano preuzimanje podataka iz e-Socijala u velikoj mjeri olakšala postupak odlučivanja o dodjeli jednokratne novčane pomoći i drugih vidova pomoći od strane lokalne samouprave.

3.3. Razvoj i implementacija e-Socijala aplikacija i interkonekcijskih modula uz upravljanje ugovorima i sveukupno rukovođenje projektom

Projektna komponenta razvoja i implementacije e-Socijala, te pratećih interkonekcijskih modula predstavlja centralnu komponentu cjelokupnog projekta i rezultiraće funkcionalnim, sveobuhvatnim informacionim sistemom socijalne zaštite. U tom kontekstu, konceptualni plan razvoja i implementacije e-Socijala, kao i tehničke specifikacije za aplikativni softver shodno kojoj će se implementirati e-Socijala, tehničke specifikacije interfejsa prema drugim institucijama i prateće sistemske platforme, je osnova za izradu analiza, raspisivanje tendera i odabir najpovoljnijih ponuđača/partnera za izradu e-Socijala aplikativnog rješenja.

Uzimajući sve prethodno u obzir, e-Socijala će se implementirati kroz tri ključna segmenta:

A. Novi aplikativni moduli.

B. Interkonekcijski moduli

C. Sistemska platforma

Koje između ostalog, podrazumjevaju sljedeće aktivnosti:

- Priprema tehničke i tenderske dokumentacije;
- Priprema tenderskih dokumentacija za pojedinačne interkonekcijske module u eksternim sistemima ili specifikacija za direktno ugovaranje, zavisno od slučaja do slučaja;
- Analiza neophodnih ulaganja, te priprema tehničke dokumentacije za eventualno proširenje sistemske platforme u MRSS;
- Priprema tehničke i tenderske dokumentacije za sistemsku platformu u JU socijalne i dječije zaštite;
- Kontinuirani nadzor nad izvršenjem ugovornih obaveza, kontrola i testiranje tokom Izrade Sistema i postupaka nabavki;
- Puštanje u operativni rad djelova aplikacije (roll-out);
- Puštanje u operativni rad Interkonekcijskih modula sa drugim institucijama;
- Obuke zaposlenih za rad;
- Završno testiranje i tehnički prijem;
- Primopredaja e-Socijale MRSS-u od strane UNDP.

Konačno, neke od najznačajnijih prednosti ovako postavljenog sveobuhvatnog IISSS-a su:

- Dosljedna primjena zakona, podzakonskih akata – ažurnost predmeta, postupanja najznačajnije kvaliteta rada;
- Sprječavanje zloupotreva i poboljšano usmjeravanje sredstava i smanjenje za materijalna davanja;
- Ujedačenost postupanja u svim centrima za socijalni rad i smanjenje obima administrativnih poslova;
- Sigurnost i dostupnost podataka iz sistema socijalne zaštite;
- Osiguranje podataka relevantnih za upravljanje sistemom socijalne zaštite i kreiranje politike;
- Kredibilitet sistema socijalne i dječije zaštite i poboljšanje kvaliteta usluga građanima, posebno ugroženim i ranjivim kategorijama stanovništva, itd.

III UPRAVLJANJE PROJEKTOM

Rukovođenje projektom je u nadležnosti Vlade Crne Gore. Pomoć kod implementacije pružaće UNDP kao agencija za implementaciju, uz snažan angažman svih uključenih partnera i zainteresovanih strana a prvenstveno Ministarstva rada i socijalnog staranja i resornih Direktorata Ministarstvu. Uloge i zaduženja u pogledu implementacije projekta biće u skladu sa novim UNDP-ovim Vodičem za upravljanje rezultatima, a koji definiše i minimalne zahtjeve koje treba ispuniti da bi UNDP mogao prihvatiti odgovornost za programske aktivnosti u korištenju resursa.

U ime Vlade Crne Gore, nosilac projekta je Ministarstvo rada i socijalnog staranja, dok je za direktne aspekte implementacije zadužen UNDP.

Projektom rukovodi **Odbor za upravljanje projektom** koji se obrazuje na ministarskom nivou, a kojim predsjedava Potpredsjednik Vlade zadužen za ekonomsku politiku. Odbor se imenuje od strane Savjeta za privatizaciju i kapitalne projekte Vlade Crne Gore, a njegovi primarni zadaci su:

- Staranje da se ciljevi projekta ostvare,
- Donošenje odluka u pogledu implementacije pojedinih faza rada na projektu,
- Staranje da se problemi u realizaciji pravovremeno rješavaju,
- Staranje da relevantni učesnici budu aktivno uključeni u realizaciji projekta,
- Nadziranje osiguranja kvaliteta projekta,
- Predstavljanje projekta u javosti.

Važan aspekt uspješne implementacije predstavlja formiranje i rad Operativnog tima za realizaciju projekta "e-socijala", koga imenuje resorni ministar nadležan za poslove socijalnog staranja, a u čijim sastavu su

praktičari iz struke, uključujući predstavnika/ke krajnjih korisnika Informacionog sistema koji na operativnom nivou i u svom redovnom radu doprinose sprovođenju projekta.

Zadatak Operativnog tima je da osigura punu koordinaciju i nesmetanu implementaciju svih komponenti Projekta, sveobuhvatnu institucionalnu podršku svih povezanih institucija i pravovremeno informisanje Odbora za upravljanje projektom kako o sprovedenim aktivnostima na implementaciji projekta, tako i o eventualnim poteškoćama i problemima.

Iskustvo u implementaciji IISSS pokazalo je da je doprinos Radnog tima (tim ključnih korisnika iz redova centara za socijalni rad) odnosno krajnjih korisnika sistema, koga je imenovalo MRSS, bio od izuzetog značaja za kvalitet Informacionog sistema kako u fazi razvoja tako i u fazi implementacije. Stoga će ovaj tim, u sastavu koji će odgovarati daljim potrebama razvoja Sistema, biti uspostavljen.

U domenu implementacije UNDP će formirati **Projektni tim** koji će imati:

- **Menadžerske funkcije:** – rukovodilac projekta i asistent/koordinator na projektu
- **Tehničke funkcije:** analitičari informacionih sistema (2 pozicije) na konsultantskim pozicijama i po potrebi consultant/i za informatičko/analitičku podršku a po potrebi i za socijalnu zaštitu.

Rukovodilac projekta je imenovan/a od strane UNDP i odgovorn/a je UNDP, zadužen/a je za svakodnevno rukovođenje projektom. Primarna, ali ne i jedina uloga rukovodioca/teljke projekta je da omogući: operativno, administrativno, finansijsko i ukupno rukovođenje i implementaciju projekta; donošenje i sprovođenje detaljnog plana realizacije Projekta uključujući i strukturalnu dinamiku svih projektnih aktivnosti, podršku u odnosima sa javnošću; rad u skladu sa dogovorenim planom izvještavanja i za odnose sa resornim instancama Vlade; stvaranje sistematske klasifikacije u svrhu organiziranja internih/eksternih informacija i znanja; priprema potrebnih ekspertnih i drugih planova aktivnosti u skladu sa planom rada Projekta i kadrovskim potrebama; identifikacija eksperata/istraživanja na bazi zahtjeva Projekta, te prema prirodi i predmetu istraživanja/polju djelovanja; razvijanje partnerstva sa povezanim institucijama i resorima Vlade i ustanova iz sistema socijalne zaštite na svim nivoima radi implementacije definisanih komponenti Projekta; organizacija i omogućavanje diskusija između zainteresovanih strana; upravljanje budžetom; kao i za druge aktivnosti kojima se obezbjeđuje nesmetano funkcioniranje projekta. U obavljanju svakodnevnih poslova i zadataka podršku u radu rukovodiocu projekta pruža administrativni asistent.

Primarna, ali ne i jedina uloga tehničkog tima je da omogući: osmišljavanje, izradu i usvajanje konceptualnog dizajna IISSS-a; izradu studije sistemskog dizajna IISSS-a; izradu održivog i funkcionalnog organizacionog aranžmana za IISSS; izradu, razvijanje (nabavku), instaliranje i obuku za korištenje IISSS-a u skladu sa studijom dizajna sistema; vezu za ukupnim aktivnostima vezanim za uvođenje IISSS-a; transfer znanja za izvođača radova, pišu specifikacije i sa stručnog aspekta učestvuju u postupcima nabavki za uspostavljanje tehničkih preduslova, kao i druge aktivnosti kojima se pruža neophodna stručna i tehnička pomoć rukovodiocu projekta radi obezbjeđenja nesmetanog funkcionisanja svih komponenti projekta. Svaki od konsultatnata i tehničkom timu odgovoran je za specifične aktivnosti vezana za pojedine komponente projekta i između ostalog zadužen je za osmišljavanje, izradu i rješavanje probematika vezanih za specifičnu komponente projekta; izradu neophodnih studije i sistemskih rješenja u cilju podrške ukupnoj implementaciji IISSS-a; osiguranje funkcionalnog organizacionog aranžmana neophodnog za održivost IISSS-a; kao i za vezu za ukupnim aktivnostima vezanim za uvođenje IISSS-a; kao i druge aktivnosti kojima se pruža neophodna stručna i tehnička pomoć rukovodiocu projekta u cjelokupnoj implementaciji svih komponenti projekta.

IV MONITORING I EVALUACIJA

UNDP je uveo upravljanje na bazi rezultata koje predstavlja takav pristup poslovnom menadžmentu u kojem se sistematski mjeri i poboljšava učinak na nivou razvojnih ciljeva i rezultata. U tom smislu, praćenje i evaluacija su ključni faktori za poboljšanje učinka i postizanje rezultata. Praćenje i evaluacija vrše se putem analize rezultata zasnovanih na kvantitativnim i kvalitativnim pokazateljima navedenim u okviru očekivanih programskih rezultata i tabeli raspodjele budžeta.

Cilj praćenja na nivou projekta je obezbjeđenje sistematske procjene učinka i toka aktivnosti ka postizanju željenih rezultata. Iz tog razloga, UNDP će dokumentovati postignuća kroz periodične izvještaje o toku realizacije aktivnosti. U saradnji sa Operativnim timom i Odborom za upravljanje projektom biće definisane

ključne kontrolne tačke projekta, a rukovodilac projekta je zadužen za izradu redovnih izvještaja o njihovoj realizaciji.

Osnovni 'alati' za monitoring obuhvataju niz centralnih dokumenata koji definišu ciljne kvalitativne i kvantitativne indikatore uspjeha – preciznije:

- Planirani okvir rezultata i resursa (The Results and Resources Framework) i
- Godišnji plan rada (The Annual Work Plan – AWP) koji se prati kroz IS UNDP.

UNDP će, u skladu sa dosadašnjom praksom, pripremati polugodišnje izvještaje, a po potrebi i kvartalne, koji pokazuju sva postignuća i rezultate projekta, uz definisane ciljeve za naredni period. Uz narativni izvještaj biće dat i pregled ostvarenosti plana realizacije aktivnosti (ko komponentama) kao i pregled potrošnje budžeta.

U pogledu evaluacije projekta, UNDP će pratiti efikasnost, efektivnost, održivost i relevantnost projektnih ciljeva u kontekstu ovog Projekta. U cilju poboljšanja kvaliteta aktivnosti, prikupljanje kvalitativnih rezultata predstavlja važan reflektivni zadatak UNDP-a. Ova analiza omogućava da se kvantitativni rezultati i dostignuta praktična iskustva ne zaborave i da gradimo na već naučenom, ponavljamo uspješne inicijative i izbjegavamo pravljenje istih grešaka.

UNDP će periodično provoditi evaluaciju Projekta koje će imati za cilj da se analizira efikasnost, efektivnost, održivost i relevantnost projektnih ciljeva. Ova analiza će osigurati da kvantitativni rezultati i postignuća projekta nisu zaboravljena, kao i da projekat koristi do sada stečena znanja i iskustva, odražava pozitivne rezultate i replicira uspješne inicijative. Tokom realizacije projekta, formalna evaluacija projekta koja će obuhvatiti sve zainteresovane strane bit će sprovedena, a rezultati će poslužiti Odboru za upravljanje projektom da prilagodi i koriguje projektne aktivnosti u cilju efikasnije i potpunije realizacije zadatih projektnih komponenti.

V. PREGLED PROJEKTOVANIH REZULTATA, CILJEVA I AKTIVNOSTI

NACIONALNI PRIORITET: Razvoj ljudskog kapitala, smanjenje ranjivosti, društvena uključenost.

Ciljevi održivog razvoja (SDG): 1, 5, 8, 10.

ISHOD OKVIRA SARADNJE koji uključuje UNDP # 2: Do 2027. godine svi u Crnoj Gori, a posebno ranjive grupe, imaju koristi od pravednog, rodno odgovornog i univerzalno dostupnog sistema socijalne i dječje zaštite i kvalitetnih usluga, uključujući radnu aktivaciju i razvoj sposobnosti.

POVEZANI ISHOD IZ STRATEŠKOG PLANA 2: Nikoga ne izostaviti, pristup zasnovan na pravima, usmjeren na ljudsko djelovanje i na razvoj po mjeri čovjeka

Partnerska strategija: Ključni partneri u implementaciji projektu su: Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Centri za socijalni rad, ustanove i UNDP, koji su saglasni da će se maksimalno založiti u cilju uključivanja u realizaciju projekta.

Naslov projekta: e-Socijala; Ref.br. UNDP br. projekta:

OČEKIVANI ISHOD	INDIKATORI ISHODA	IZVOR PODATAKA	Polazna vrijednost		TARGETS (by frequency of data collection)					Metod prikupljanja podataka:	
			Vrijednost	God. 2022	Godina. 2023.	Godina. 2024	Godina. 2025.	Godina. 2026.	Godina. 2027.		Finalno
Reformisani sistem socijalne zaštite građanima u stanju potrebe omogućava pravedniji i pristupačniji pristup pravima na sve vrste materijalnih davanja i usluga, i u skladu sa principima rodne ravnopravnosti.	<p><i>Komponenta 1.</i></p> <p><i>1.1. Kompletirane aktivnosti na dizajnu i konceptualizacija sistema, te definisanju ukupnog koncepta e-Socijala - urađena tehnička specifikacija i tenderska dokumentacija.</i></p> <p><i>1.2. Ugovorena izrada aplikativnog softvera, reinženjeringa i održavanja</i></p> <p><i>1.3. Razvoj Informativnog sistema e-Socijala, primjena.</i></p>	Izveštaji o realizaciji projekta, usvojeni od strane Odbora za upravljanje projektom i godišnji izvještaji o radu MRSS	0		1.1. <i>Applicative software developer contracted. Inceptive report approved.</i>	1.2. <i>Razvoj sistema</i>	1.3. <i>Testiranje i puštanje novih funkcionalnosti u primjenu, uz podršku</i>	1.3. <i>Primopredaja IS e-socijala MRSS.</i>	<i>Ugovori o održavanju</i>		<i>Izveštaji o realizaciji projekta, usvojeni od strane Odbora za upravljanje projektom i godišnji izvještaji o radu MRSS</i>

<p>Komponenta 2.</p> <p>2.1. Obezbeđena konsultantska podrška</p> <p>2.2. Spovođenje plan obuka za razvoj kapaciteta</p> <p>2.3. Priprema i sprovođenje Promo-informativnog plana</p>	<p>Izveštaji o realizaciji projekta, usvojeni od strane Odbora za upravljanje projektom i godišnji izveštaj o radu MRSS</p>	<p>0</p>		<p>2.1. konsul. podrška</p> <p>2.2. obuke u realizaciji</p> <p>2.3. sprovođenje info-promotivnog plana</p>	<p>2.1. konsul. podrška</p> <p>2.2. obuke u realizaciji</p> <p>2.3. sprovođenje info-promotivnog plana</p>	<p>2.1. konsul. podrška</p> <p>2.2. obuke u realizaciji</p> <p>2.3. sprovođenje info-promotivnog plana</p>	<p>2.1. konsul. podrška</p> <p>2.2. obuke u realizaciji</p> <p>2.3. sprovođenje info-promotivnog plana</p>	<p>2.1. konsul. podrška</p> <p>2.2. obuke u realizaciji</p> <p>2.3. sprovođenje info-promotivnog plana</p>		<p>Izveštaji o realizaciji projekta, usvojeni od strane Odbora za upravljanje projektom i godišnji izveštaj o radu MRSS</p>
<p>Komponenta 3.</p> <p>Koninurano snabjevanje sistema socijalne zaštite računarskom i serverskom opremom</p>	<p>Izveštaji o realizaciji projekta, usvojeni od strane Odbora za upravljanje projektom i godišnji izveštaj o radu MRSS</p>	<p>Većina opreme dotrajala</p>		<p>Analiza potreba, specifikacija, nabavka, isporuka, instalacija</p>	<p>Analiza potreba, specifikacija, nabavka, isporuka, instalacija</p>	<p>Analiza, specifikacija, nabavka, isporuka, instalacija</p>	<p>Analiza, specifikacija, nabavka, isporuka, instalacija</p>	<p>Sistem opskrbljen računarskom opremom</p>		<p>Izveštaji o realizaciji projekta, usvojeni od strane Odbora za upravljanje projektom i godišnji izveštaj o radu MRSS</p>
<p>Komponenta 4.</p> <p>Obezbeđeni ugovori za održavanje:</p> <p>- Aplikativnog softvera</p> <p>- servera, hardvera i mreža.</p>	<p>Izveštaji o realizaciji projekta usvojeni od strane Odbora za upravljanje projektom i godišnji izveštaj o radu MRSS</p>	<p>Ugovori za održavanje obezbeđeni do 31.12.2023.</p>	<p>2023.</p>	<p>Postupak ugovaranja održavanja servera, hardvera i mreža za period: 1.1.2024. - 31.12.2027.</p>	<p>Ugovori obezbeđeni kroz projekat do 31.12.2027</p>	<p>Održavanje u toku</p>	<p>Održavanje u toku</p>	<p>Ugovori obezbeđeni kroz projekat do 31.12.2027.</p>	<p>MRSS samostalno sprovodi dalji razvoj i ugovaranja održavanja Sistema</p>	<p>Izveštaji o realizaciji projekta, usvojeni od strane Odbora za upravljanje projektom i godišnji izveštaj o radu MRSS</p>

Tabela 2. Pregled budžeta (organizovan po ključnim komponentama i godinama):

BUDŽET:		Iznos (euro):	2023. god.	2024. god.	2025.god.	2026. god.	2027. god.
<i>Opis stavke:</i>							
I	RAZVOJ ISSS-a						
1	Sredstva za razvoj novih funkcionalnosti ISSS radi primjene novih zakona odnosno, uredbi i izmjena i dopuna zakona:	650,000.00	100,000.00	200,000.00	200,000.00	150,000.00	
	i. jednokratna nadoknada za novorođeno dijete						
	ii. Zakon o privremenom izdržavanju djece (Alimentacioni fond)						
	iii. Izmjene i dopune Zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti						
	iv. Zakon o povlasticama za putovanje lica sa invaliditetom						
	v. Upravno izvještavanje (prvostepeni i drugostepeni postupak) i dorada modula za BI (poslovnu analitiku)						
	vi. Primjena zakona o jedinstvenom sistemu vještačenja invaliditeta u socijalnoj zaštiti I novo pravo: inkluzivni dodatak						
	vii. Zamjena JMB sa OIB-om						
	viii. Podrška lokalnim samoupravama u razmjeni podataka sa e-Socijalnim kartonom (IIISS)						
	ix. E-arhiva, primjena IS u novim domovima starih						
	x. Izrada E-Socijala portala (transparentnost socijalih davanja)						
	xi. Servis za e-privaju i praćenje postupaka kod slučajeva vršnjačkog nasilja						
	xii. Jednokratna novčana pomoć Ministarstva						
	xiii. e-Registar usvojenja						
	xiv. porodičnog savjetnika, personalnog asistenta kao I usluga pomoć u kući.						
	NAPOMENA: Navedeni iznos je paušalno procijenjen, obzirom da, izuzev zakona koji se odnosi na Alimentacioni fond, zakonska rješenja trenutno nijesu definisana a time ni analizirana odnosno nije pripremljena tehnička specifikacija za primjenu istih.						
2	Razvoj e-socijalnih servisa/online portala za prijavu građana za određena materijalna davanja	40,000.00	10,000.00	30,000.00			

3	Re-inženjering ISSS u 2025.godini (nakon 10 god. od puštanja u operativni rad)	870,000.00			270,000.00	600,000.00	
	ukupno za komponentu 1	1,560,000.00	110,000.00	230,000.00	470,000.00	750,000.00	0.00
II	IZGRADNJA KAPACITETA						
1	Obuke zaposlenih, izgradnja kapaciteta	50,000.00	10,000.00	15,000.00	15,000.00	10,000.00	
2	Konsultantske usluge, uključujući aktivnosti primo-predaje sistema i održivosti	90,000.00	25,000.00	25,000.00	20,000.00	20,000.00	
3	Evaluacija cjelokupnog projekta	10,000.00					10,000.00
4	Promo-informativne aktivnosti	80,000.00	20,000.00	20,000.00	20,000.00	20,000.00	
	ukupno za komponentu 2	230,000.00	55,000.00	60,000.00	55,000.00	50,000.00	10,000.00
III	NABAVKA RAČUNARSKE OPREME						
1	Nabavka zamjenske računarske opreme za JU socijalne i dječije zaštite (centri za socijalni rad i JU za smještaj)	900,000.00	100,000.00	250,000.00	100,000.00	450,000.00	
	ukupno za komponentu 3	900,000.00	100,000.00	250,000.00	100,000.00	450,000.00	0.00
IV	ODRŽAVANJE						
8	Dodatnih 4 godine održavanja aplikativnog rješenja (ISSS), za period: 1.1.2024.-31.12.2027.	520,000.00		85,000.00	125,000.00	155,000.00	155,000.00
9	Dodatnih 4 godine održavanja računara, servera i mreža, za period: 1.1.2024.-31.12.2027.	200,000.00		50,000.00	50,000.00	50,000.00	50,000.00
	ukupno za komponentu 4	720,000.00	0.00	135,000.00	175,000.00	205,000.00	205,000.00
V	TROŠKOVI UPRAVLJANJA PROJEKTOM						
	Troškovi upravljanja projektom, uključujući troškove vezane za postupke nabavki, komunikacije i dr.	412,633.00	69,173.20	81,533.20	85,260.20	108,993.20	67,673.20
	ukupno za komponentu 5	412,633.00	69,173.20	81,533.20	85,260.20	108,993.20	67,673.20
	UKUPNO:	3,822,633.00	334,173.20	756,533.20	885,260.20	1,563,993.20	282,673.20

VI. ANNEX 1.: ANALIZA RIZIKA

Naziv projekta: e-Socijala					Ref. br. projekta:			Datum: 26/09/2022	
#	Opis	Datum	Vrsta rizika	Uticaj i vjerovatnoća da se desi	Preduzete mjere	Odgovoran	Zadužen za praćenje	Ažuriran	Status
1.	Neadekvatni i ograničeni ljudski resursi sistema socijalne zaštite	Septembar 2022.	Organizacioni - izvršno operativni kapaciteti	Zbog limitiranosti nacionalnog tržišta rada, postojeće kadrovske situacije u insitucijama sistema socijalne zaštite, potrebna su dodatna ulaganja u kadrovske kapacitete (kako informacione tako i stručne). U = 5; V = 5	Projektom je planirana komponenta izgradnje kapaciteta. Ovdje krucijalnu ulogu ima MRSS koje u mjeri mogućoj treba da radno angažuje dodatne kompetentne izvršioce i omogući bazu za uspješnu implementaciju i reformu sistema.	MRSS UNDP	MRSS, Rukovodilac projekta		
2.	Održivost projekta i posvećenost Vlade odnosno resornog ministarstva za sprovođenje i upravljanje IT projektima	Septembar 2022.	Strateški i politički	Sva nacionalna i međunarodna iskustva ukazuju da je kod ovakvih sistemskih, reformskih projekata presudan i osnovni preduslov odlučnost i posvećenost najvišeg rukovodstva. U = 3; V = 2	Vlada Crne Gore je obezbjedila sredstva za realizaciju projekta, uspostavila Odbor za upravljanje projektom i Operativni tim za sprovođenje i praćenje sprovođenja projekta	MRSS Odbor za upravljanje projektom	MRSS Odbor za upravljanje projektom		
3.	Obezbeđenje tehničkih preduslova	Septembar 2022.	Operacioni	Kroz projekat ISSS kontinuirano su obezbjeđivani svi tehnički preduslovi i IKT infrastruktura za ISSS, uključujući ugovore za snadbijevanje i održavanje serverske platforme, hardvera i lokalnih mreža. Ovim projektom je predviđeno, kroz intervencija, da	Neophodna sredstva i potupci nabavki su predviđeni projektom.	UNDP	Rukovodilac projekta		

				se oni nastave pravovremeno obezbjeđivati u optimalnom nivou u svim JU I na centralnoj lokaciji u Data centru državnih organa. U = 3; V = 2					
4.	ICT bezbjednost. Zaštita državnih i ličnih podataka građana, na mreži državnih organa.	Septembar 2022.	Strateški i organizacioni	Ovom se pitanju mora pristupiti sa posebnom pažnjom pošto se radi o poverljivim ličnim podacima, koje država ima obavezu da štiti. Tim prije pošto IS E-Socijala pored podataka koji se proizvode u samom sistemu od drugih 9 državnih sistema povlači i pohranjuje i ogroman broj drugih osjetljivih ličnih podataka skoro svih građana CG. Ovo je ingerencija MJU, MUP-a ali i MRSS na nivou svog IS. U = 4; V = 3	Kroz projekat e-Socijala obezbjeđena su sredstva za podršku MRSS u ovom domenuj.	MJU MRSS UNDP	MRSS Rukovodilac projekta		
5.	Kašnjenje sa zakonskih i podzakonskih akata i prilagođenost obrazaca za obradu podataka u IISSS.	Septembar 2022.	Operativni	Nažalost, značajne često upitne zakonske izmjene donose se „danas za sutra“ bez dovoljno prostora za pripremu implementacije. U=3; V=2	Informisana izrada i pravovremenost primjene tj. planiranje realnog vremena i resursa za primjenu zakonskih izmjena.	Ministarstvo rada i socijalnog staranja (MRSS)	MRSS		
7.	Neadekvatan kvalitet implementacije projekta zbog limitiranih kapaciteta ustanova i otpora dijela zaposlenih prema uvođenju promjena.	Septembar 2022.	Organizacioni (izvršno operativni kapacitet)	Sprovođenje velikog broja novih prava i zakonskih izmjena je u izuzetnoj mjeri opteretilo centre za socijalni rad, uz insitucionalno-organizacione i rukovodeće promjene. Kada na ovo dodamo i tehnološke promjene (Informacioni sistem) uz neadekvatan sistem nagrađivanja za zalaganja u radu - sve ukupno ovo	Kontinuirane obuke i uspostavljanje Operativnog odnosno Radnog tima Ključnih korisnika odnosno tkz. agenata promjena iz redova najposvećenih zaposlenih. Potrebno je i motivisati i uključiti rukovodiocce kako bi se	MRSS; Odbor za upravljanje projektom, Operativni tim UNDP	MRSS Rukovodni kadar JU socijalne zaštite Rukovodilac Projekta		

				bude prezahtjevno i teško za zaposlene pa se stvara otpor prema daljim promjenama, a što sve ukupno otežava dovesti implementaciju u pitanje. U = 3; V = 3	stvorila kritična masa koja će da iznese reformske promjene.				
8.	Pogrešna percepcija projekta Socijalni karton u javnosti	Septembar 2022.	Politički	Projekat može biti predstavljen kao neuspješan iz političkih razloga ali i od strane nestručnih lica koja daju sebi za pravo da izlažu nekompetentne stavove. U = 4; V = 4	Prezentacija projekta ISSS u javnosti bila je obaveza MRSS: U ovom projektu opredjeljena su sredstva za promotivnu kampanju; za re-branding projekata; za upoznavanje stručne i laičke javnosti o tome koji je cilj projekata, šta je do sada postignuto i itd.	MRSS, Odbor za upravljanje projektom, UNDP	MRSS Rukovodilac projekta		
9.	Organizacija specijalizovanih obuka i angažovanje lokalnih eksperata – konsultanata	Septembar 2022.	Organizacioni	Radno angažovanje kompetentnih domaćih eksperta je izuzetno zahtjevno, pogotovo na ograničenom tržištu rada kakvo je naše. Od kvaliteta sastava Projektog tima uključujući i konsultante donekle zavisi i pitanje prenosa znanja, održivosti projekta, uspješnosti sprovođenja projekta i itd. U = 4; V = 4	Na projektu su obezbjeđeni dovoljni resursi za ovu namjenu. Potrebno je u optimalno mogućoj mjeri koristiti ljudske resurse koji su se pokazali dobro na ISSS-u.		MRSS Rukovodilac projekta		
10.	Kapacitet MRSS da odgovori na potražnju podataka, izradi analitičke	Septembar 2022.	Strateški	Svjedoci smo da se često pribjegava populističkim mjerama i da donosioci odluka/politika nažalost, često ne koriste analize i	Upoznati ove instance sa mogućnostima koje Informacioni Sistem ima kao i sa prednostima	MRSS	MRSS Rukovodilac Projekta		

	preglede radi unapređenja socijalne politike.			<p>evidentne podatke za odluke o uvođenju novih prava odnosno zakonske izmjene. Važno je da s druge strane naglasiti da analitičari ako redovno ne rade analize i izvještaje vremenom zaborave da primjenjuju analitičko statističke vještine za generisanje podataka za koje su bili inicijalno obučeni.</p> <p>U = 4; V = 3</p>	<p>koje omogućava kreiranje socijalne politike na osnovu stvarnih podataka. Ulaganje u kadrove koji se bave statistikom i analitikom u sistemu - predviđeno projektom.</p>				
11.	Obezbjediti resurse za post-implementationu fazu i evaluaciju projekta.	Septembar 2022.	Strateški	<p>Mnogi kvalitetni Informacioni sistemi nijesu zaživjeli upravo radi nedostatka post-implementatione faze.</p> <p>Kako bi Sistem bio održiv, neophodno je planirati dovoljno vremena i resursa za nadogradnju, monitoring, održavanje i podršku administratorima Sistema iz MRSS, po primopredaji sistema od strane UNDP na MRSS. U = 4; V=5</p>	<p>Pravovremeno odraditi implementaciju kako bi se dobilo na vremenu za ovu fazu, ali i da se i tokom implementacije paralelno radi na predulsovima za primopredaju kroz podršku izgradnje kapaciteta resornog Direktrata u MRSS.</p>	MRSS UNDP	MRSS Rukovodilac Projekta		

SPORAZUM O FINANSIRANJU
IZMEĐU PROGRAMA UJEDINJENIH NACIJA ZA RAZVOJ
I MINISTARSTVA RADA I SOCIJALNOG STARANJA

S OBZIROM DA su se Program Ujedinjenih nacija za razvoj („UNDP“) i Ministarstvo rada i socijalnog staranja sporazumjeli da će saradivati na sprovođenju projekta u Crnoj Gori, opisanom u Projektnom dokumentu „e-Socijala“, i podnesenom Ministarstvu informacije radi;

S OBZIROM DA je Ministarstvo obavijestilo UNDP o spremnosti da UNDP-u prenese finansijska sredstva („Sredstva“) u svrhe finansiranja Projekta « e-Socijala »;

S OBZIROM DA će UNDP imenovati Partnera zaduženog za sprovođenje svakog Projekta koji se finansira iz Sredstava („Partner zadužen za sprovođenje“)

STOGA su se UNDP i Ministarstvo dogovorili kao što slijedi:

Član 1

Ministarstvo se obavezuje da će staviti na raspolaganje UNDP-u Sredstva u iznosu od 3.822.633,00 eura (trimilionaosamstodvadesetdvijehiljadešeststotina tridesettri eura) na način opisan u stavu 2 ovog člana, primjenom važećeg operativnog kursa Ujedinjenih nacija na dan uplate. Medjutim, za potrebe izvještavanja svaki proračun će biti izražen primjenom važećeg operativnog kursa UN.

Ministarstvo se obavezuje da će, u skladu sa niže navedenim planom uplata, uplaćivati Sredstva na račun:

Bank name: CITIBANK, N.A

Bank address: 111 Wall Street, New York, NY 10043

SWIFT Code: CITIUS33

Account title: UNDP Contributions Account USD

Account No: 36349562

ABA/ACH Routing Number: 021000089

Currency: USD

Datum dospjeća uplate:

Iznos (eura):

a. 20. decembar 2022.god.	100.000,00
b. 20. februar 2023.god.	450.000,00
c. 20. februar 2024.god.	550.000,00
d. 20. novembar 2024.god.	400.000,00
e. 20. februar 2025.god.	800.000,00
f. 20. novembar 2025.god.	600.000,00
g. 20. februar 2026.god.	700.000,00
h. 20. septembar 2026.god.	222.633,00

Ministarstvo se obavezuje da će obavijestiti UNDP o uplati Sredstava i to tako što će na email adresu registry.me@undp.org poslati sve informacije o predmetnoj uplati, uključujući sljedeće: naziv Ministarstva, naziv nacionalne kancelarije UNDP-a, Projekat: „e-Socijala”, poziv na broj 00133564. Ove informacije treba unijeti i u napomene uz bankarsku uplatnicu prilikom transakcije na UNDP.

4. Prethodno navedeni plan uplata podrazumijeva da se Sredstva moraju uplaćivati prije sprovođenja planiranih aktivnosti. Plan se može izmijeniti kako bi se uskladio sa tempom napredovanja u izvršavanju projekta. UNDP neće apsorbovati nikakav gubitak koji nastane u okviru Projekta (uključujući i promjene deviznog kursa, ali ne samo to). Strane priznaju i saglasne su da se svaki gubitak naplaćuje Projektu.

5. Svi finansijski izvještaji i bilansi izražavaju se u američkim dolarima.

6. UNDP može prihvatiti Sredstva u nekoj drugoj valuti umjesto u američkim dolarima ukoliko je ta druga valuta konvertibilna ili ukoliko je UNDP može odmah koristiti, a shodno uslovima iz stava 6 ovog člana. Svaka promjena valute podrazumijeva prethodnu saglasnost UNDP.

Član 2

1. Shodno odlukama i uputstvima Izvršnog odbora UNDP-a koji se ogledaju u njegovoj Politici o povraćaju troškova iz drugih sredstava, na Sredstva primjenjuje se povraćaj indirektnih troškova kojima će biti izloženi sjedište UNDP-a i strukture nacionalne kancelarije tokom pružanja usluga Opšte podrške za menadžment (GMS). Kako bi se pokrili troškovi GMS-a, na Sredstva se zaračunava naknada u iznosu od 3%. Uz to, pod uslovom da su nedvosmisleno povezani sa konkretnim projektom (projektima), svi direktni troškovi sprovođenja, uključujući i troškove Partnera zaduženog za sprovođenje, navode se u budžetu projekta pod odgovarajućom stavkom u budžetu i shodno tome se pokrivaju iz projekta.
2. Ukupni iznos Sredstava opredijeljenih za ovaj projekat, zajedno sa procijenjenim iznosom naknade za povezane usluge podrške, ne smije premašiti iznos ukupnih sredstava koja se shodno ovom Sporazumu stavljaju na raspolaganje za ovaj projekat kao i sredstava koja mogu biti opredijeljena za ovaj projekat na ime troškova projekta i troškova podrške iz drugih izvora finansiranja.

Član 3

UNDP će koristiti Sredstva u skladu sa svojim pravilima i procedurama i u skladu sa svojim uobičajenim procedurama za sprovođenje projekata i u skladu sa planiranim aktivnostima iz projektnog dokumenta "E-Socijala"

Upravljanje projektom i troškovima odvijaće se u skladu sa propisima, pravilima, politikom i procedurama UNDP-a i, po potrebi, propisima, pravilima, politikom i procedurama Partnera zaduženog za sprovođenje.

Član 4

Izvršavanje obaveza UNDP-a i Partnera zaduženog za sprovođenje shodno ovom Sporazumu i odgovarajućoj projektnoj dokumentaciji zavisi od toga da li će UNDP primiti Sredstva u skladu sa Planom uplata navedenim u Članu 1, stav 2, gore. UNDP ne može početi sa sprovođenjem

aktivnosti prije nego što dobije Sredstva ili prvu tranšu Finansijskog doprinosa (zavisno od konkretnog slučaja).

Ukoliko se očekuje ili ukoliko dođe do nepredviđenog porasta troškova ili obaveza (usljed inflatornih kretanja, promjene kursa ili drugih nepredviđenih troškova), UNDP je dužan da Ministarstvu pravovremeno dostavi dodatnu procjenu o tome kolika će dodatna finansijska sredstva biti neophodna. Ministarstvo se obavezuje da će učiniti sve moguće napore da UNDP-u stavi na raspolaganje dodatna neophodna sredstva.

Ukoliko Sredstva iz Člana 1, stav 2, ne budu primljena shodno planu uplata ili ukoliko neophodna dodatna finansijska sredstva iz stava 2 ovog člana ne budu obezbijeđena od strane Ministarstva ili iz drugih izvora, finansijska pomoć koju UNDP predviđa za Projekat shodno ovom Sporazumu može se umanjiti ili privremeno ili trajno obustaviti.

Član 5

Vlasništvo nad opremom, robom i drugom imovinom finansiranom iz Sredstava pripada UNDP-u. Sva pitanja vezana za prenos vlasništva od strane UNDP-a regulišu se u skladu sa odgovarajućim politikama i procedurama UNDP-a.

Nakon završenog postupka javnih nabavki i sprovedenih procedura UNDP-a, vlasništvo nad opremom, robom i drugom imovinom prenosi se na Ministarstvo rada i socijalnog staranja.

Član 6

Sredstva podliježu isključivo internim i eksternim revizorskim procedurama koje predviđaju finansijski propisi, pravila, politike i procedure UNDP-a.

Član 7

UNDP se obavezuje da će Ministarstvu na njegov zahtjev dostaviti finansijske i druge izvještaje sačinjene u skladu sa procedurama UNDP-a koje regulišu izvještavanje.

Član 8

1. UNDP se obavezuje da će obavijestiti Ministarstvo o konačnom izvršenju svih aktivnosti u vezi sa Projektom u skladu sa „Projektnim dokumentom“.
2. Bez obzira na izvršenje svih aktivnosti u vezi sa Projektom, UNDP zadržava neiskorišćena sredstva sve dok sve obaveze nastale po osnovu sprovođenja aktivnosti iz finansiranih sredstava ne budu izmirene i dok ne budu propisno privedene kraju.
3. Ukoliko se ispostavi da su neiskorišćena sredstva nedovoljna za izmirenje pomenutih obaveza, UNDP se obavezuje da će o tome obavijestiti Ministarstvo i konsultovati se sa njim o tome kako se predmetne obaveze mogu izmiriti.
4. U slučaju da se Projekat završi u skladu sa projektnim dokumentom, sva sredstva u iznosu manjem od 5.000 USD (pet hiljada američkih dolara) koja ostanu nepotrošena nakon što su izmirene sve obaveze UNDP će automatski preusmjeriti. Sva sredstva veća od 5.000 USD (pet hiljada američkih dolara) koja ostanu nepotrošena nakon što se izmire sve obaveze UNDP će preusmjeriti nakon konsultacija sa Ministarstvom.

Član 9

Strane se slažu da je značajno preduzeti sve mjere predostrožnosti kako bi se izbjegla korupcija. Sa tim ciljem UNDP ima standard postupanja kojim se uređuje rad njegovih zaposlenih, uključujući i koruptivne prakse vezane za dodjeljivanje i administriranje ugovora, grantova i drugih benefita, kao što je predviđeno Propisima i pravilima za zaposlene u Ujedinjenim nacijama, u Finansijskim propisima i pravilima UNDP i Priručniku za nabavke UNDP.

Član 10

U skladu sa brojnim odlukama Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija, uključujući S/RES/1269 (1999), S/RES 1368 (2001) i S/RES/1373 (2001), i donator i UNDP snažno su posvećeni međunarodnoj borbi protiv terorizma, a naročito protiv finansiranja terorizma. Politika UNDP-a jeste da pokuša da obezbijedi da se ništa od njegovih sredstava ne koristi direktno ili indirektno za pružanje podrške pojedincima ili pravnim licima povezanim sa terorizmom. U skladu sa ovom politikom UNDP se obavezuje da upotrijebi razumna nastojanja da obezbijedi da ništa od Donatorskih sredstava koja su predviđena ovim Ugovorom ne bude upotrijebljeno da se pruži podrška pojedincima ili pravnim licima povezanim sa terorizmom.

Član 11

Nakon obavljenih konsultacija između dvije strane ovog Sporazuma, a pod uslovom da je iznos Sredstava koja su već primljena, zajedno sa drugim raspoloživim sredstvima u svrhe Projekta, dovoljan za ispunjavanje svih obaveza po osnovu sprovođenja Projekta, UNDP ili Ministarstvo mogu raskinuti ovaj Sporazum. Sporazum prestaje da važi trideset dana od dana kada jedna od Strana u pisanoj formi obavijesti drugu Stranu o svojoj odluci da raskine Sporazum.

U slučaju da neiskorišćene uplate Sredstava, zajedno sa ostalim raspoloživim sredstvima u svrhe Projekta, nijesu dovoljne za izmirivanje predmetnih obaveza, UNDP se obavezuje da će o tome obavijestiti Ministarstvo i konsultovati se sa njim o tome kako se predmetne obaveze mogu izmiriti.

Bez obzira na raskid ovog Sporazuma, UNDP zadržava neiskorišćena sredstva sve dok sve obaveze nastale po osnovu sprovođenja aktivnosti iz Sredstava ne budu izmirene i dok ne budu propisno privedene kraju.

U slučajevima raskida ovog Sporazuma prije završetka Projekta, sva sredstva u iznosu manjem od 5.000 USD (pet hiljada američkih dolara) koja ostanu nepotrošena nakon što su izmirene sve obaveze UNDP će automatski preusmjeriti. Sva sredstva veća od 5.000 USD (pet hiljada američkih dolara) koja ostanu nepotrošena nakon što se izmire sve obaveze, UNDP će preusmjeriti nakon konsultacija sa Ministarstvom.

Član 12

Svako obavještenje ili prepiska između UNDP-a i Ministarstva treba da se adresira kao što slijedi:

- (a) Ministarstvo: Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Vlada Crne Gore
Adresa: Rimski trg 46, 81000 Podgorica
- (b) UNDP se obavezuje da će po prijemu sredstava Ministarstvu poslati potvrdu elektronskim putem na email adresu datu u nastavku čime se potvrđuje da je UNDP primio doznačena sredstva

e-mail adresa za Ministarstvo: arhiva@mrs.gov.me

Za: g. Admir Adrović, ministar rada i socijalnog staranja

- (c) UNDP: Daniela Gašparikova, stalna predstavница UNDP

Adresa: Program Ujedinjenih nacija za razvoj
Stanka Dragojevića bb, 81000 Podgorica
e-mail adresa: registry.me@undp.org

Član 13

Ovaj Sporazum stupa na snagu pošto ga potpišu obje Strane, na datum kada ga potpiše i druga strana.

POTVRĐUJUĆI NAVEDENO, mi, dolje potpisani, propisno ovlašćeni, potpisujemo ovaj Sporazum sačinjen u dva primjerka na engleskom i crnogorskom jeziku (jezicima).

Za Ministarstvo:

Za Program Ujedinjenih nacija za razvoj:

Admir Adrović

Daniela Gašparikova

Ministar

Stalna predstavnica

Ministarstvo rada i socijalnog staranja

UNDP Crna Gora

Datum:

Datum:

Podgorica, Crna Gora

Podgorica, Crna Gora

FINANCING AGREEMENT BETWEEN THE UNITED NATIONS
DEVELOPMENT PROGRAMME AND THE MINISTRY OF LABOR AND SOCIAL WELFARE

WHEREAS the United Nations Development Programme (hereinafter referred to as "UNDP") and the Ministry of Labor and Social Welfare (hereinafter referred to as the "Ministry") have agreed to co-operate in the implementation of a project in Montenegro (hereinafter referred to as "the Project "), as described in the Project document "e-Social" and submitted to the Ministry for information.

WHEREAS the Ministry has informed UNDP of its willingness to provide funds (hereinafter referred to as "the funds") to the UNDP in order to fully finance the Project "e-Social".

WHEREAS the UNDP shall designate an Implementing Partner for the implementation of each Project financed from the Funds (hereinafter referred to as "the Implementing Partner")

NOW THEREFORE, UNDP and the Ministry hereby agree as follows:

Article I

1. The Ministry shall, in the manner referred to in paragraph 2 of this Article, place at the disposal of UNDP the funds of 3,822,633.00 Eur, payable in USD as per the exchange rate on the date of the payment. However, for reporting purposes, the accounting will be implemented per the UN Operational Exchange Rate.

2. The Ministry shall, in accordance with the schedule of payments set out below, deposit the Funds in Bank account with the details as follows:

Bank name: CITIBANK, N.A

Bank address: 111 Wall Street, New York, NY 10043

SWIFT Code: CITIUS33

Account title: UNDP Contributions Account USD

Account No: 36349562

ABA/ACH Routing Number: 021000089

Currency: USD

Date payment due **Amount (EUR)** payable at USD as per the EUR/USD exchange rate
on the date of the payment)

a. 20 th December 2022	100,000.00
b. 20 th February 2023	450,000.00
c. 20 th February 2024	550,000.00
d. 20 th November 2024	400,000.00
e. 20 th February 2025	800,000.00
f. 20 th November 2025	600,000.00
g. 20 th February 2026	700,000.00
h. 20 th September 2026	222,633.00

3. The Ministry will inform UNDP when the Funds is paid via an e-mail with remittance information to registry.me@undp.org , providing the following information: Ministry's name, UNDP country office, Project: "e-Social", reference 00133564. This information should also be included in the bank remittance advice when funds are remitted to UNDP.
4. The above schedule of payments takes into account the requirement that the Funds shall be paid in advance of the implementation of planned activities. It may be amended to be consistent with the progress of project delivery. UNDP shall not absorb any loss (including but not limited to exchange fluctuations) under the Project. The Parties acknowledge and agree that all losses shall be charged to the Project.
5. All financial accounts and statements shall be expressed in United States dollars.

6. NDP may agree to accept Contributions the Funds in a currency other than United States dollars provided such currency is fully convertible or readily usable by UNDP and subject to the provisions of paragraph 6 above. Any change in the currency of the Contribution the Funds shall be made only in agreement with UNDP.

Article II

1. In accordance with the decisions and directives of UNDP's Executive Board reflected in its Policy on Cost Recovery from Other Resources, the Contribution shall be subject to cost recovery for *indirect costs incurred by UNDP headquarters and country office structures* in providing General Management Support (GMS) services. To cover these GMS costs, the Funds shall be charged a fee equal to 3%. Furthermore, as long as they are unequivocally linked to the specific project(s), all direct costs of implementation, including the costs of implementing partner, will be identified in the project budget against a relevant budget line and borne by the project accordingly.
2. The aggregate of the amounts budgeted for the project, together with the estimated costs of reimbursement of related support services, shall not exceed the total resources available to the project under this Agreement as well as funds which may be available to the project for project costs and for support costs under other sources of financing.

Article III

1. The Funds shall be administered by the UNDP in accordance with UNDP regulations, rules, policies and procedures, applying its normal procedures for the execution of its projects and in accordance with the planned activities of the Project "e-Social".
2. Project management and expenditures shall be governed by the regulations, rules, policies and procedures of UNDP and, where applicable, the regulations, rules, policies and procedures of the Implementing Partner.

Article IV

1. The implementation of the responsibilities of the UNDP and of the Implementing Partner pursuant to this Agreement and the relevant project document shall be dependent on receipt by the UNDP of the Funds in accordance with the schedule of payments set out in Article I, paragraph 2, above. UNDP shall not start implementation of the activities prior to receiving the Funds or the first tranche of the Contribution (whichever is applicable).
2. If unforeseen increases in expenditures or commitments are expected or realized (whether due to inflationary factors, fluctuation in exchange rates or unforeseen contingencies) UNDP shall submit to the Ministry on a timely basis a supplementary estimate showing the further financing that will be necessary. The Ministry shall use its best endeavors to make available to UNDP the additional funds required.
3. If the Funds referred to in Article I, paragraph 2, above, are not received in accordance with the payment schedule, or if the additional financing required in accordance with paragraph 2, above, is not forthcoming from the Ministry or other sources, the assistance to be provided to the Project under this Agreement may be reduced, suspended or terminated by UNDP.

Article V

Ownership of equipment, supplies and other property financed from the Funds shall vest in UNDP. Matters relating to the transfer of ownership by UNDP shall be determined in accordance with the relevant policies and procedures of UNDP.

After the completion of the public procurement procedure and implemented UNDP procedures, the ownership of the equipment, goods and other assets shall be transferred to the Ministry of Labor and Social Welfare.

Article VI

The Funds shall be subject exclusively to the internal and external auditing procedures provided for in the financial regulations, rules, policies and procedures of UNDP.

Article VII

UNDP shall provide the Ministry on request with financial and other reports prepared in accordance with UNDP reporting procedures.

Article VIII

1. UNDP shall notify the Ministry when all activities relating to the Project have been completed in accordance with the Prodoc.
2. Notwithstanding the completion of all activities relating to the Project, UNDP shall continue to hold unutilized parts from the Funds until all commitments and liabilities incurred in implementation of the activities finance by the Funds have been satisfied and these activities brought to an orderly conclusion.
3. If the unutilized funds prove insufficient to meet such commitments and liabilities, UNDP shall notify the Ministry and consult with the Ministry on the manner in which such commitments and liabilities may be satisfied.
4. In cases where the Project is completed in accordance with the project document any funds below 5,000 USD (five thousand US Dollars) that remain unexpended after all commitments and liabilities have been satisfied shall be automatically reallocated by UNDP. Any funds above 5,000 USD (five thousand US Dollars) that remain unexpended after all commitments and liabilities have been satisfied shall be reallocated by UNDP after consultation with the Ministry.

5. Article IX

The Parties agree that it is important to take all necessary precautions to avoid corrupt practices. To this end, UNDP shall maintain standards of conduct to govern the performance of its staff, including of corrupt practices in connection with the award and administration of contracts, grants, or other benefits, as set forth in the Staff Regulations and Rules of the United Nations, the UNDP Financial Regulations and Rules, and the UNDP Procurement Manual.

6. Article X

Consistent with numerous United Security Council resolutions, including S/RES/1269 (1999), S/RES 1368 (2001), and S/RES/1373 (2001), both the Donor and UNDP are firmly committed to the international fight against terrorism, and in particular, against the financing of terrorism. It is the policy of UNDP to seek to ensure that none of its funds are used, directly or indirectly, to provide support to individuals or entities associated with terrorism. In accordance with this policy, UNDP undertakes to use reasonable efforts to ensure that none of the Donor funds provided under this Agreement are used to provide support to individuals or entities associated with terrorism.

Article XI

1. After consultations have taken place between the two Parties to this Agreement and provided that the funds already received are, together with other funds available to the Project, sufficient to meet all commitments and liabilities incurred in the implementation of the Project, this Agreement may be terminated by UNDP or by the Ministry. The Agreement shall cease to be in force thirty days after either of the Parties may have given notice in writing to the other Party of its decision to terminate the Agreement.
2. If the unutilized payments, together with other funds available to the Project, are insufficient to meet such commitments and liabilities, UNDP shall notify the Ministry and consult with the Ministry on the manner in which such commitments and liabilities may be satisfied.
3. Notwithstanding termination of this Agreement, UNDP shall continue to hold unutilized funds until all commitments and liabilities incurred in implementation of the activities financed by the Funds have been satisfied and these activities brought to an orderly conclusion.
4. In cases where this agreement is terminated before Project completion any funds below 5,000 USD (five thousand US Dollars) that remain unexpended after all commitments and liabilities have been satisfied shall be automatically reallocated by UNDP. Any funds above 5,000 USD (five thousand US Dollars) that remain unexpended after all commitments and liabilities have been satisfied shall be reallocated by UNDP after consultation with the Ministry.

Article XII

Any notice or correspondence between UNDP and the Ministry will be addressed as follows:

(a) To the Ministry:

To: Ministry of Labor and Social Welfare, Government of Montenegro

Address: Rimski trg 46, Podgorica, Montenegro

(b) Upon receipt of funds, UNDP shall send an electronic receipt to the Government email address provided below as confirmation that the remitted funds have been received by UNDP

Government e-mail address: arhiva@mrs.gov.me

Attention: Mr. Admir Adrovic, Minister of Labor and Social Welfare

(c) To UNDP: Ms. Daniela Gasparikova, UNDP Resident Representative

Address: United Nations Development Programme

Stanka Dragojevic bb, Podgorica

e-mail address: registry.me@undp.org

Article XIII

This Agreement shall enter into force upon the signature of this Agreement by parties hereto, on the date of the last signature.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned, being duly authorized thereto, have signed the present Agreement in the English and Montenegrin language (s) in two copies.

For the Government:

For the United Nations Development Programme

Mr. Admir Adrovic

Ms. Daniela Gasparikova

Minister

Resident Representative

Ministry of Labor and

UNDP Montenegro

Social Welfare

Date:

Date:

Podgorica, Montenegro

Podgorica, Montenegro